

KAPAK SAYFASI (ÖĞRENCİ EKLEYECEK)

KAPAK SAYFASI (ÖĞRENCİ EKLEYECEK)

KAPAK SAYFASI (ÖĞRENCİ EKLEYECEK)

KAPAK SAYFASI (ÖĞRENCİ EKLEYECEK)

AKADEMİK HİZMET

İÇİNDEKİLER

ÖZET	3
GİRİŞ	4
1. KÜLTÜR KAVRAMI	5
1.1. Kültürü Meydana Getiren Unsurlar.....	7
1.2. Kültürün Özellikleri	9
1.3. Kültür Tipleri	10
1.3.1. Geleneksel Kültür.....	11
1.3.2. Modern Kültür	12
1.3.3. Popüler Kültür	12
1.3.4. Kültür ve Türkü Kavramlarının İlişkileri	12
2. TÜRKÜ KAVRAMI	13
2.1. Türkülerin Türleri.....	16
2.2. Türkülerin Özellikleri.....	19
3. BALKAN ÜLKELERİ	20
3.1. Arnavutluk	20
3.1.1. Arnavutluk Ülkesinin Sosyo-Kültürel Yapısı.....	20
3.1.2. Arnavutluk Ülkesi Türküleri ve Toplumsal Yaşam	21
3.2. Makedonya.....	24
3.2.1. Makedonya Ülkesi Türküleri ve Toplumsal Yaşam	24
3.3. Bosna-Hersek.....	33
3.3.1. Bosna-Hersek Ülkesi Türküleri ve Toplumsal Yaşam.....	33
3.4. Yunanistan	38
3.4.1. Yunanistan Ülkesi Türküleri ve Toplumsal Yaşam	38
3.5. Romanya.....	42
3.5.1. Romanya Ülkesi Türküleri ve Toplumsal Yaşam.....	42
3.6. Bulgaristan	44
3.6.1. Bulgaristan Ülkesi Türküleri ve Toplumsal Yaşam.....	44
3.7. Sırbistan	50
3.7.1. Sırbistan Ülkesi Türküleri ve Toplumsal Yaşam.....	51
3.8. Kosova	53
3.8.1. Kosova Ülkesi Türküleri ve Toplumsal Yaşam.....	53
3.9. Macaristan.....	54

3.9.1. Macaristan Ülkesi Türküleri ve Toplumsal Yaşam	54
SONUÇ	56
KAYNAKÇA	57

ÖZET

Kültür kavramı hakkında literatürde oldukça fazla tanım bulunmaktadır. Temel manada toplumların, uygarlıkların ve bireylerin gelenek ve göreneklerini, davranış şekillerini anlatan, toplumsal özelliklerini yansıtan ve birikimsel olarak ilerleyen bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kültürün taşıyıcıları ise insanlar ve insanların meydana getirdiği ve bu çalışmanın da konusunu oluşturan; topluların yaşayış özelliklerini yansıtan türkülerdir. Toplumsal yaşamın özellikleri, meydana gelen savaşlar, göçler, eğlenceler gibi olgular insanların söyledikleri ve nesilden nesile aktarılan sözlü halk edebiyatının bir türü olan türkülere yansımıştır.

Balkanlar ise Batı kültürü ile Türk- İslamiyet kültürünün yıllarca iç içe yaşadığı coğrafyayı ifade etmektedir. Bu kapsamda Balkan coğrafyasında birçok uygarlık, toplum iç içe yaşamıştır ve günümüzde de Balkan ülkelerinde Türk-İslamiyet kültür motiflerine rastlamak mümkündür.

Bu çalışmanın amacını da bu kapsamda: Bahsedilen kültür taşıyıcılarından bir tür olan türküler ile yıllarda Batı kültürü ve Türk-İslam kültürünün iç içe yaşaması sonucu oluşan Balkan ülkelerindeki kültürün ilişkilendirilip araştırılması amaçlanmaktadır.

Bu kapsamda Balkan ülkelerinin türküleri incelenmiş ve kültürel yaşamları, toplumsal yaşamlarının türküler üzerindeki yansımaları içerik analizi yöntemiyle araştırılmıştır.

Sonuç olarak incelenen Balkan ülkelerine ait türkülerde geleneksel Türk-İslam motifleri görülmüş ve yaşantılarında hala bu kültürlerin izlerini taşıdıkları belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Türkü, Balkan Ülkeleri, Kültür

GİRİŞ

Kültür kelimesi, Latince de bulunan ‘colere’ eyleminden gelmektedir ve taşıdığı anlamlar ise; toprağı işleme, tarlayı sürüp ekip-biçmektir. Kültür genel manada, bireylere özgü bir şekilde bilgiler, inançlar ve davranışların bütünüdür. Bu parçaları oluşturan olgular ise hem maddi hem manevi yaratımlardır (Çüçen, 2005) şeklinde belirtilmiştir.

Kültür kavramı bir etkileşim işi olmakla birlikte, geçen süreçte yaşanan olay, olgu ve durumların karşılıklı etkileşim yoluyla paylaşılması ve sonucunda yaygınlaşması yeni kültürel unsurların ortaya çıkmasına olanak sağlamaktadır (Göçer, 2012).

Bir uygarlığın tarihi, sanatları, edebi yazınları, düğün geleneği, bayramları, şiirleri, şarkıları ve türküleri ait olduğu uygarlığın ve ortaya çıktığı milletin geleneklerinden-göreneklerinden izler taşımaktadır (Göçer, 2012). Bahsedilen durumun sebebi ise; ağıtlarımızla, ninnilerimizle veya türkülerimizle biz bir toplum oluyoruz, birliktelik sağlayan bir olgu olarak karşımıza çıkıyor ve bu açıdan kültürün unsuru olarak değerlendirilebilir. Kültürün unsurları temelde; dil unsuru, dil unsuru, savaş unsuru ve politika unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkü kavramı üzerine literatürde birçok tanım, sınıflandırma, açıklama bulunmaktadır. Temel manada Türkü, geçmiş edebiyat dönemlerinden olan, anonim Türk halk edebiyatında ortaya çıkmış, belli bir ezgiyle söylenen nazım biçimi ve türüdür. Bu dönemde birçok nazım türü, edebi tür mevcuttur lakin Türkü, ezgisiyle diğer türlerden farklılık taşıyarak ayrılır. Batı Türkçesinde ‘türkü yakmak’ deyimini kullanılır bu deyim anlamı ise; yeni bir türkü yaratmak anlamındadır (Artun, 2013).

Tarihimizden de aşına olabileceğimiz, çok kültürlülük veya çok dillilik açısından önemli ve ilgi çekici alanlardan birisi de Avrupa’nın güneydoğusu, Türkiye’nin batısında yer alan Balkan topraklarıdır. Bu bölge; Bölge; Yunanistan, Bulgaristan, Arnavutluk, Romanya, Türkiye’nin Avrupa yakası ile Yugoslavya’nın dağılmasının ardından bağımsız devletler olarak ortaya çıkan Makedonya, Hırvatistan, Slovenya, Bosna-Hersek, Kosova, Sırbistan ve Karadağ’ı içine almaktadır.

Çalışmanın kapsamında ise bu kavramlar detaylı olarak ele alınıp incelenecektir. İlk bölümde Kültür kavramı, ikinci bölümde türkü kavramı ve son bölümde ise Balkan ülkeleri özelinde türküler açıklanıp, ilişkiler analiz edilecek ve değerlendirilecek ve kültürün türkülere yansımalarının sonuçlarına değinelecektir.

1. KÜLTÜR KAVRAMI

Kültür kavramıyla ilgili literatürdeki tanımlar, çalışmalar incelendiğinde oldukça kapsamlı bir kavram olduğu görülmektedir. Net olarak tanımının yapılması oldukça zor olan kültür: araştırmacılar, çalışmacılar tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır.

Bu bölümün amacını ‘kültür’ kavramını açıklamak oluşturmaktadır. Kültür kavramı açıklanırken de farklı araştırmacıların görüşlerine atıfta bulunulacak ve kültürün tanımı üzerinden, kültürün toplumsal özelliklere ve dolayısıyla türkülere hangi özellikleri vasıtasıyla yansıdığı incelenecektir.

Kültür kelimesi, Latince de bulunan ‘colere’ eyleminden gelmektedir ve taşıdığı anlamlar ise; toprağı işleme, tarlayı sürüp ekip-biçmektir. Kültür genel manada, bireylere özgü bir şekilde bilgiler, inançlar ve davranışların bütünüdür. Bu parçaları oluşturan olgular ise hem maddi hem manevi yaratımlardır (Çüçen, 2005) şeklinde belirtilmiştir.

Oğuz (2011)’in araştırması incelendiğinde kültür kavramı; Kültür, tanımının yapılması en güç kavramlardan birisidir, bu durumun nedeni ise; birbirlerinden farklı düşünce yapılarına sahip toplumların bu kavramı kendi düşünce yapılarına göre tanımlamasıdır, şeklinde belirtmiştir.

Göçer (2012)’nin araştırması incelendiğinde kültür kavramı şöyle ifade edilmiştir: Kültür birikimsel bir süreçtir. Gerek bireysel gerek toplumsal gerekse uygarlıklar açısından düşünürsek, kültür bu değişkenler arasında birikim yaparak kalıcılık kazanır.

Karataş (2017)’ye göre ise kültürün tanımı şu şekilde yapılmıştır: Kültür, bir toplumda var olan bireylerin karşılıklı tutumlarını ve davranışlarını belirleyen ve ilişkilerini etkileyen bir faktör olarak belirtmiştir. Kültür toplumdaki bireyler için ortak bir yaşam standardı belirleme özelliğine de sahiptir. Kültürün doğal olarak meydana gelmediğini savunmuş ve tarihsel birikim, sosyal yapı, ekonomik sebepler, coğrafik konum gibi değişkenlerin kültürü belirlemesi üzerinde birçok etkisi olduğunu savunmuştur.

Ortak bir yaşam oluşturmayı amaçlayan kültür kavramı, birçok alt kavramdan meydana gelmektedir. Bu kavramlar; dil, gelenek-görenek, sanat eserleri, alışkanlık ve ritüeller vb. şeklinde sıralanabilir. Belirtilen alt kavramlar topyekûn bir şekilde kültürün oluşmasını sağlar.

Kültür kelimesinin alandan alana veya disiplinden disipline göre değişen farklı tanımları mevcuttur. Bu tanımlardan ise en çok kullanılanı ‘Tylor’ tarafından yapılmış olan tanımdır. Tylor’a göre kültür; Bir toplumdaki insana ait olan değerleri (inanç, sanat, gelenek-görenek, bilgi) içeren komplike yapıdaki bir bütündür (Karataş, 2017) şeklinde belirtilmiştir.

Kültür kelimesini temel manada 4 açıdan tanımlayabilmek mümkündür (Güvenç, 1974 akt; Çüçen, 2005). Bu açılar:

1. Kültür, belirli bir toplum ya da uygarlığın tarihten beri süregelen birikimli bütünüdür.
2. Kültür, bir ayna görevi görmekte ve topluma toplumun kendisini yansıtmaktadır.
3. Kültür, sosyal süreçlerin bileşkesi niteliğindedir.
4. Kültür, bir birey ve bireylerin oluşturmuş olduğu toplumun kuramıdır (Güvenç, 1974, akt; Çüçen, 2005).

Bu tanımlardan yola çıkarak kültürün bir toplumun özelliklerini yansıttığını söyleyebiliriz. Kültür insanlığın var oluşuna kadar dayanmaktadır ve birikimsel olarak ilerlemektedir, yorumlarını yapabiliriz. Türküler de kültürün bir taşıyıcısı ve parçasıdır. Bu söylemden de çıkarabileceğimiz sonuç ise; Türküler ve kültür arasında karşılıklı bir etkileşim vardır. Maddeleri ele alarak açıklamaya çalışırsak ise:

Birinci maddede kültür, uygarlıkların geçmiş tarihinden itibaren süregelen ve yeni nesillere aktarılma yoluyla ilerleyen bir kavram olduğu anlatılmaktadır. İkinci maddede kültür ise toplumun özelliklerinden ortaya çıkan ve toplum tarafından yaratılan bir olgu görevinde olduğundan bahsedilmektedir. Üçüncü maddede ise sosyal süreçlerden bahsetmektedir. Bu süreçler belirli tarihlerdeki önemli olaylara işaret etmektedir. Bu maddede ise bahsedilen olayların kültürü etkilemesinden bahsedilmektedir. Son madde yani dördüncü maddede ise kültür bir kuram olarak yansıtılmıştır. Kuramı ise kelime manasıyla açıklayacak olursak; kesinliği tam olarak bilinmeyen ilkelerin toplamı, şeklinde ifade edebiliriz.

Bir diğer sınıflandırmada ise Williams kültürü kullanım alanlarına göre meydana gelen farklılıkları 3 başlıkta incelemiştir (Williams, 1977, akt; Oğuz, 2011). Bu başlıklar şöyledir:

1. İnsanın, insanın oluşturduğu toplulukların veya toplumların; zihinsel, dinsel ve sanatsal açıdan gelişimi ifade etmek,
2. Sanatsal etkinliklerden olan sinema, tiyatro gibi etkinliklere sahip çıkmak,
3. Bireyler ve bireylerin oluşturduğu topluluk veya toplumlar için yaşam stili, organizasyonlar ve inançlar oluşturmak.

Bu tanımlardan yola çıkarak üç farklı alanda kullanılan kültürün kullanım amaçları görülmektedir. Dikkat edilmesi gereken birey ve toplumların özelliklerinden ziyade sanatsal etkinliklere sahip çıkarak kültürün korunması kavramı açıklanan ikinci maddedir.

Kültür kavramı hakkındaki çalışmalar incelendiğinde görüldüğü gibi birçok tanım mevcuttur. Üzerine birçok tanım yapılmış olan bu kavramın da belirli unsurlardan meydana gelmesi kaçınılmazdır. Bölüm 1.1'de 'Kültürü Meydana Getiren Unsurlar' incelenecektir.

1.1. Kültürü Meydana Getiren Unsurlar

Kültürü meydana getiren birçok unsur bulunmaktadır. Bu unsurları sınıflandıracak ve açıklayacak olursak: İnsanlığın var oluşundan bu yana gelişim gösteren; din olgusu. Kültürün taşıyıcısı anlamında kullanılan; dil olgusu. Toplumların yaşantısından, geçim türlerine, kişisel özelliklerine kadar etkileme özelliğine sahip olan; coğrafya olgusu. Toplumsal düzeni sağlamak için köklü bir geçmişi bulunan; hukuk olgusu. Çevre, ahlak, eğitim ve teknoloji gibi birçok unsur kültürü meydana getirmektedir.

Kültür kavramı bir etkileşim işi olmakla birlikte, geçen süreçte yaşanan olay, olgu ve durumların karşılıklı etkileşim yoluyla paylaşılması ve sonucunda yaygınlaşması yeni kültürel unsurların ortaya çıkmasına olanak sağlamaktadır (Göçer, 2012).

Bu bölümde ise kısaca bahsedilen bu unsurlar hakkında incelemeler yapılmış ve kültürü nasıl etkiledikleri, bu unsurların 'Türkü' unsurunun meydana getirilmesindeki etkilerine değinilecektir.

Bir uygarlığın tarihi, sanatları, edebi yazınları, düğün geleneği, bayramları, şiirleri, şarkıları ve türküleri ait olduğu uygarlığın ve ortaya çıktığı milletin geleneklerinden-göreneklerinden izler taşımaktadır. Örneğin: Bu çalışmanın da konusunu oluşturan 'türkü' örneğinden açıklayacak olursak. Bir türkü o milletin her unsurundan beslenebilir (aşk, intikam, savaş, barış vb.) ve bir türkü milletin yaşam tarzını da yansıtabildiği için kültürün bir unsuru olarak değerlendirilebilir (Göçer, 2012). Bahsedilen durumun sebebi ise; ağıtlarımızla, ninnilerimizle veya türkülerimizle biz bir toplum oluyoruz, birliktelik sağlayan bir olgu olarak karşımıza çıkıyor ve bu açıdan kültürün unsuru olarak değerlendirilebilir.

Din unsuru: Din, temel manada bireyin diğer bireyler, varlıklar ve yaratıcı ile olan ilişkilerini düzenleme gücüne sahiptir. İnsanların, topluluk veya toplumların inandıkları inançların özelliklerini bilmek onların kültürünü öğrenmek açısından fayda sağlamaktadır (Güven 2012).

Toplumsal yaşantıda insanın rolünü bilmesi ve ahlaki kuralları uygulama açısından referans alması açısından din önemli bir rehber kaynağıdır. Bahsedilen özellikleriyle insanların sahip oldukları kültürlerin din unsurundan bağımsız olarak düşünülmesi yanlıştır, (Karataş, 2017) ortada karşılıklı bir etkileşim ve bağ mevcuttur.

Dil unsuru: Dil unsuru kültür açısından oldukça önemlidir. Dil ve kültürü birbirinden bağımsız olarak düşünmek düşünülemez. Şöyle bir benzetme yaparak söylemlerimizi destekleyebiliriz: Dil faktörü olmadan kültür temelsiz bir eve benzer (Göçer, 2012). Dil unsuru, kültürel öğeleri nesilden nesile aktarır. İnsanların duygularını, düşüncelerini,

isteklerini, beklentilerini dil aracılığı ile açıklar. Bu yönüyle dil kültürün unsurları arasında en önemlisidir, denilebilir.

Dil, insanlar arası iletişim kurmayı ve anlaşmayı sağlamaktadır. İnsanları bir arada tutup birleştiren bir yapıdır. Böyle bir yapının kültürden ayrı düşünülmesi imkansızdır (Karataş, 2017).

Savaş Unsuru: Savaş, insanlık için belki de en çok yıkıma neden olan unsurların başında gelmektedir. Böylesi kötü bir durumun kültüre de etkisi kaçınılmazdır. Özellikle türkü, mani, edebiyat gibi birçok alanda savaşın kültür bağlamında etkileri görülmektedir.

Savaşın yaşandığı birçok coğrafya da savaşın ortaya çıkan etkileri ülkelerin edebiyatlarında, türkülerinde yer almıştır. Örneğin; Ahmet Gazioğlu, Bekir Kara gibi romancılar savaşa katıldıkları yılları anlatan otobiyografik eserler yazmışlardır (Albayrak, 2017).

Kültür açısından savaşın etkileri incelendiğinde ise: Meydana gelen savaşlar sonucunda, toplumların kültürel açıdan değişim geçirmesi, yok olması veya kültür çatışması kavramının ortaya çıkması gibi olgular kaçınılmazdır (Karataş, 2017). Bu anlamda kendini gösteren savaş kültürel unsurlar üzerinde ve kültürel öğelerin değişmesi üzerinde oldukça önemli bir konuma sahiptir.

Politika: Geçmiş uygarlıkların, toplumların belirlediği çeşitli politikalar geleceğe yönelik hedefleri içerdiği için kültürü de etkilemektedir ve kültürün unsurlarından birisini oluşturmaktadır.

Bu kapsamda Karataş (2017)'nin araştırması incelendiğinde; kültürel unsurlardan olan politika kavramı açıklanırken şu ifadeler kullanılmıştır: Geçmiş ya da günümüz toplumlarında siyasi, sosyal ve ekonomik alanlarda meydana getirilen politikalar, yarınları etkilediği için oldukça önemlidir. Bahsedilen duruma örnek olarak ise: 1980'lerden sonra gelişim gösteren neo-liberal politikaların ülke genelinde değişip dönüşen bir sosyal yapı ve alışkanlıklar üzerindeki etkileri örnek olarak gösterilebilir.

Ekonomik Yaşam ve Ticaret Unsurları: Geçmiş toplumlar tarihi boyunca her alanda olduğu gibi ekonomik ve ticari alanlarda da değişim ve dönüşüm yaşanmıştır. Bu kapsamda bu değişim ve dönüşümlerin ise kültürü etkilememesi neredeyse imkânsızdır.

Bahsedilen bu duruma örnek vermek gerekirse; 18.yy'da yaşanan Fransız İhtilali, Sanayi Devrimi gibi olayla sonucunda ekonomik yaşam alanında oldukça köklü değişiklikler yaşanmıştır. Sanayi devriminin kültürle olan ilişkisini ise şöyle açıklayabiliriz: Batılı devletlerde gelişim göstermiş olan sanayi devrimi sonucunda batılı ülkeler ham madde

ihtiyacını karşılamak için güçsüz devletleri sömürge altına almıştır. Bu süreçte ise güçsüz devletlere kendi kültürlerini empoze etme yolunu seçmiş ve sonucunda kültürel bir değişim süreci yaşanmıştır (Mahiroğulları, 2005).

Toplumların ekonomik yaşamı, ticaret olgusunun getirdiği kurallar o toplumun bireylerini düşünce tarzlarından işlerini yapış şekillerine kadar etkiler. Böyle bir durumda o toplumda uzun süreçler sonrasında kültür ve kültürel öğeler etkilenir ve o yönde şekillenir (Karataş, 2017).

Literatür incelendiğinde; kültürü meydana getiren unsurların değişik şekillerde sınıflandırıldığı görülmektedir. Kültürü etkileyen unsurlar bireylerin yaşam tarzını, yaşayış biçimlerini, geçim kaynaklarını, sanat ve edebiyatla olan ilişkilerini etkileyen unsurlardan meydana gelmektedir. Kültürü oluşturan unsurlara değindikten sonra bölüm 1.2'de 'Kültürün Özellikleri' verilecektir.

1.2. Kültürün Özellikleri

Kültür kavramı ve kültürü oluşturan kavramlara değindikten sonra bu bölümde kültürün özelliklerine değinilecektir. Çeşitli araştırmalar incelenerek bilgiler analiz edilmiş ve sonucunda kültürün birden fazla özellik sınıflandırması olduğu kanısına varılmıştır.

Karataş (2017) araştırması incelendiğinde kültürün özelliklerini şu şekilde belirtmiştir:

*Kültür, öğrenilebilen ve aktarılabilen, davranış ve alışkanlıkların tamamını içine almaktadır.

*Kültür, kendinden sonra gelecek olan nesillere dil aracılığı ile aktarılmaktadır. Bu aktarım olayı toplumların tecrübelerini kendinden sonraki nesillere ulaştırma olanağı sağlar ve bu şekilde gelenek göreneklerin yaşatılmasına imkân verir.

*Kültür, bir toplumdaki insanların duygu, düşünce ve tutumlarını yansıtır. Bu olguların bir kalıp içerisinde oluşmasına olanak sağlar. Kültür aynı zamanda toplumların sürekliliği ile yaşam bulmaktadır.

*Kültür kavramı sözlü ya da sözsüz iletişimi kolaylaştırmaktadır.

*Kültür toplumdaki bireyleri bir arada tutar, birleştirir.

*Kültür aynı zamanda ayrıştırıcı bir özelliği de sahiptir. Bir toplumda tarihsel anlamda bir çatışma durumu varsa o toplumda kültürel bir çözülme meydana gelir.

*Kültür toplumların kimliğini ifade eder. O toplumların ve toplumlarda yaşayan bireylerin benliğini yansıtır.

Bir diğer araştırma da Çüçen (2005) kültürün özelliklerini şöyle belirtmiştir:

Kültür ideal bir sistemler bütünüdür: Kültür toplumların ve bireylerin yararına yönelik ortaya koyulan ideal kural ve ideal sistemleri içerir.

Kültür ihtiyaçları karşılar: Kültür öncelikle toplumların ve bireylerin ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir.

Kültür tarihi ve süreklidir: Kültür geçmişten gelen bilgi birikim veya tecrübelerin ileriki nesillere aktarılmasıyla hayat bulur. Bu manada kültür geçmiş toplumların ileriki nesillere aktardığı birikim veya tecrübeler sayesinde kültür tarihi ve sürekli olur.

Kültür öğrenilir ve aktarılır: Kültür öğrenilme ve aktarılma gibi özelliklere sahiptir. Bir toplum içinde bulunan her birey o toplumdaki kültürleri öğrenmekle sorumludur ve öğrenerek kendisi de ileriki nesillere aktarır.

Kültür toplumsal bir öğedir: Kültür bir toplumda yaşayan bireylerin birlikte oluşturduğu ve ortaklaşa uyguladığı değerler bütünüdür.

Kültür değişim geçirmektedir: Kültür bazı etkenlere göre değişim göstermektedir. Bu etkenler: zaman etkeni, mekân etkeni, içinde bulunulan koşul etkeni vb. şeklinde sıralanabilir ve çoğaltılabilir.

Kültür birleştirir: Kültür toplumdaki bireyleri bütünleştirici bir etkiye sahiptir. Bireylerin belli bir amaç çevresinde bir araya gelerek birleşmesini sağlar. Aynı zamanda bireyler üst kültürle uyum içerisinde yaşayarak toplumla bütünleşir.

Kültür sosyalleştirici bir olgudur: Kültür sayesinde toplumlar ve bireyler toplum değerlerini öğrenir ve sosyal bir varlık olur (Güvenç, 1974, akt; Çüçen, 2005).

Kültürün tanımı yapıldıktan sonra kültürü oluşturan unsurlara değinilmiş ve bu bölümde ise kültürün özelliklerinden bahsedilmiştir. Görüldüğü üzere kültürün toplumlar ve toplumda yaşayan bireyler açısından önemi ve değeri oldukça yüksektir. Gerek birleştiricilik özelliği gerek sosyalleştirici özelliği olması yönünden bir toplumdaki insanları bir arada tutan ve yeni nesillere bu değerlerin aktarılmasını sağlayan bir kavramdır. Bölüm 1.3'de ise 'Kültür Tiplerinden' bahsedilecektir.

1.3. Kültür Tipleri

Literatür incelendiğinde kültür tipleri ile ilgili birçok çalışma bulunduğu gözlemlenmektedir.

Karataş (2017) kültür tiplerini ana ekseninde özel ve genel olmak üzere ikiye ayırmıştır. Genel kültür; bireylerin gözlemlerle, dağınık bir şekilde elde ettiği yüzeysel bilgileri kapsarken, özel kültür; bir alanda yetkinlik veya alan bilgisi gerekliliği olan kültür tipidir.

Alt ekseninde şu sıralamayı yapmıştır:

- Değer olarak maddi ve manevi kültür,
- Kaynak olarak yerli ve yabancı kültür,
- İnanç olarak dini ve dini olmayan kültür,
- Kitle olarak çoğunluk ve azınlık kültürü,
- Siyasi olarak devlet ve toplum kültürü,
- Meslek olarak mesleki ve meslek dışı kültür,
- Yaş olarak çocuk, genç ve yaşlı kültürü,
- Yerleşim yeri olarak köy, kasaba ve kent kültürü,
- Akademik olarak okul ve halk kültürü.

Literatürdeki mevcut araştırmalar incelendiğinde bir diğer kültür tipi sınıflandırması ise; geleneksel kültür, modern kültür ve popüler kültür şeklindedir.

1.3.1. Geleneksel Kültür

Geleneksel kültür, isminden de anlaşılacağı üzere; geleneklerden gelen, geçmiş tarihten beri süregelen, atalarımızın mirası şeklinde açıklayabileceğimiz bir olgudur.

Her toplumun kendine has, belirli gelenekleri vardır. Mevcut gelenekler tarihten beri süregelen etkinlikler, oyunlar, organizasyonlar, eserler, türküler gibi araçlarla günümüze kadar aktarılmıştır. Bu kendine haslık durumu, her toplumun farklı bir geleneksel kültürü olduğuna işaret etmektedir.

Geleneksek kültür insanların birbirleriyle ve çevreleriyle karşılıklı etkileşim sonucunda ortaya çıkmış ve aktararak zenginleştirilmiş kavramı ifade etmektedir (Özdemir, 2018). Toplumların geçmişinde var olan, nesillerden nesillere aktarılan ve ortaya çıkması için uzun süreçlerin geçmesi gereken somut veya soyut olguları içine alan kültür tipine Geleneksel Kültür denir (Karataş,2017).

Geleneksel kültürün veya geleneklerin ne zaman ortaya çıktığı tam olarak bilinmemekte ve dolayısıyla anonim bir özellik göstermektedir. Bahsedilen bu anonim gelenekler yaşamın diğer alanlarıyla bir etkileşim halinde olması kaçınılmazdır. Bu nedenle gelenek kültürü ile disiplinler arası yöntem ve yaklaşımlarla sıkı sıkıya bir ilişki olduğu görülmektedir. (Özdemir, 2018).

1.3.2. Modern Kültür

Bahsedilen geleneksel kültürün değişen ve dinamik bir yapıda bulunan çevresel etkenler, ekonomi, bireysel etkenler-faktörler gibi etkiler sonucunda günümüze ayak uydurması, kılıf uydurması şeklinde tanımlanabilir.

Bir diğer tanımda ise; Modern kültür; tarihten süregelen baskın kültürün içinde bulunulan zaman veya şartlara uygun olarak düzenlenmesi sonucunda ortaya çıkmaktadır, şeklinde belirtilmiştir (Karataş, 2017).

1.3.3. Popüler Kültür

Aralarında en kapsamlısı ve literatürde üzerinde en fazla araştırma yapılan kültür tipi 'popüler kültür' olarak karşımıza çıkmaktadır. En önemli özelliği geçici bir kültür olmasından kaynaklanmaktadır.

Bu bağlamda; Kitle kültürü içinde ticari emellerin gerçekleşmesiyle alakalı olarak üretilen ve popülerleştirilen ve değişken bir görünüm atfedilen popüler kültür yaratıldı. Popülerin en klasik anlamı halka ait olandır. Fakat günümüzde bu kavram "birçok kişi tarafından sevilen veya seçilen" anlamında kullanılmaktadır. Bu anlamla popüler kavramı yönetici etkinliklerin (örneğin müziklerin, tv programlarının, seçimlerin, parlamenter demokrasinin, temsil sisteminin ve tercihlere dayanan kararların) kabul damgası oldu. Popülerin bu egemen kullanılışı yeni alanlara taşınarak, yeni ifade biçimleri verilerek ve toplumsal sistem için yeni dayanak rolü sağlanarak devam etti: Örneğin popüler tv programı, popüler film yıldızı, popüler sporcu ve genel olarak popüler ve pop kültür gibi, şeklinde özetleyebilir (Erdoğan, 2004).

Bir diğer tanımda ise; popüler kültür; kısa sürede oluşmuş olan, bireylerin gündelik beklentileri, zevkleri, alışkanlıkları ve moda ile bütünleşmesi ile bunların güncelliğini yitirmesi ya da talep görmemesi ile de geçerliliğini kaybeden kültür tipidir (Karataş, 2017).

Başlı başına bir çalışma alanı olarak gelişmeye başlayan popüler kültür alanı, 1950'lerden sonra, özellikle Amerika ve Batı Avrupa toplumlarında geniş rağbet görmüş ve söz konusu alanda bilimsel çalışmalar hızla devam etmektedir. Ülkemizde ise 1990'lardan sonra bu alanla ilgili çalışmalara yer verilmeye başlanılmıştır. Her geçen gün bilim çevrelerinin daha da dikkatini çeken popüler kültür alanı, çağımızın gözde uğraş alanlarından birisi durumuna gelmiş bulunmaktadır (Özkan, 2006).

1.4. Kültür ve Türkü Kavramlarının İlişkileri

Kültür bir milletin tarih boyunca ürettiği sözlü, yazılı, maddi ve manevi değerlerin bütünüdür. Bütün sanatlar veya sanat türleri meydana geldiği toplumun yaşantısından beslenmektedir. Bu toplum yaşantısı ise gelenekler, görenekler, benimsenmiş olan din, töre gibi olguların birleşmesiyle meydana gelir.

Toplumun geneline kabul görülen bazı kavramları örneğin, iyi, güzel, toplumun estetik değerleri ve insan davranışlarını doğru yöne yönlendiren mevcut kültür- sanat veya kültür- türkü ilişkisidir. Sanatın ise toplum ilişkilerine yaklaşımı, türküler vasıtasıyla gerçekleşmektedir. Örneğin; toplumlar türkülerinde; acı, eziyet, saygısızlık, aşk, dini hayat, zulüm, özgürlük gibi birçok kavramı teması olarak alır ve bu bağlamda toplumun mevcut özelliklerinden beslenerek bu kavramları dile getirir.

Açıklanan bu kapsamların değerlendirildiği bir çalışma olan Soysaldı (2018)' in araştırması incelendiğinde; her eser veya türküde yazan kişinin ve yazan kişinin hayat anlayışını yansıtan sembolik biçim, renk vb. öğelere rastlamak mümkündür. Dolayısıyla geçmiş nesillerin bıraktığı kültürel miras o dönemlerin kalıntıları ve yaşamını yansıtan olaylardır. Yaşanmış ortamlar, mimari, giyim-kuşam, halı-kilim, değerli ve yarı değerli metal eşyalar ve diğer ihtiyaç malzemeleri, kutsal kitaplar başta olmak üzere, tıp, fen, matematik, astronomi gibi her dalda bilimsel, musiki eserlerin el yazması kitapları çok değerli kültür varlıklarımızdır. Bu kültürel varlıklarımız haricinde türkülerimizde kültürün taşıyıcısı ve karşılıklı etkileşim alanlarından birisidir.

Sözü ve müziği ile Türk halkının kültürünü, tarihini, coğrafi konumunu ve sosyal-ekonomik yapısını en belirgin en canlı biçimde yansıtan öğeler, ozanlar ve daha sonra da aşıklar tarafından tarihin akışı ve anonimlik özelliği içinde bestelenen türküler, ayrıca deyiş, dil, edebiyat, giyim, el işi, inanışlar halk hekimliği, seyirlik oyunlar, gelenekler, görenekler, köy hayatı ve köy hayatı töresinin yarattığı çeşitli halk oyunlarıdır (Bayburtlu, 2017).

2. TÜRKÜ KAVRAMI

Türkü kavramı üzerine literatürde birçok tanım, sınıflandırma, açıklama bulunmaktadır. Temel manada Türkü, geçmiş edebiyat dönemlerinden olan, anonim Türk halk edebiyatında ortaya çıkmış, belli bir ezgiyle söylenen nazım biçimi ve türüdür. Bu dönemde birçok nazım türü, edebi tür mevcuttur lakin Türkü, ezgisiyle diğer türlerden farklılık taşıyarak ayrılır. Batı Türkçesinde 'türkü yakmak' deyimini kullanılır bu deyim anlamı ise; yeni bir türkü yaratmak anlamındadır (Artun, 2013).

Belirtilen bu kavrama ek olarak Eroğlu (2014)'ün çalışması incelendiğinde; Türkü'ler deki söz unsurları göz önüne alındığında, anonim bir yerde anonim bir zamanda herhangi bir

kimse için ‘Türkü söylüyor’ denildiğinde sözlü bir müzik eseri akla gelmektedir, şeklinde belirtilmiştir.

Türkü bütün olgulardan önce, özgün bir şekilde, toplumların yerel özelliklerinin birleştiği bir kültür olarak karşımıza çıkmaktadır. Bütün toplumlarda, kültürlerde türkülerin en büyük görevi, ait olduğu, ortaya çıktığı ulusun ortak düşüncelerini ifade etmesidir. Bu nedenle türküler ortaya çıktıkları kültür veya ulusların özelliklerini taşır ve yansıtır (Mirzaoğlu, 2011). Kültürler arası etkileşimde de, bir ulusun toplum yaşantısını anlatmakta da önemli yere sahip olan türküler kültürümüzün taşıyıcısı ve parçasıdır.

Türküler toplumun ortak malı ve dolayısıyla eseridir. Bu eserlerde toplumların duygu durumları ele alınır, sevilen beğenilen ve ağızdan ağıza aktarılan bir kültür ürünü olarak türküler çok hızlı bir yayılma alanı bulabilirler. Günümüz teknolojik gelişmeleri vb. unsurlar türkülerin yayılımını hızlandırmıştır, bu durumu şuan müzik platformları, konserler, internet vb. gibi araçlar yayıyorken geçmişte türkülerini ticaret kervanları, gezgin aşıklar, askerler, savaşlar, göçler gibi sosyal durumlar ve kişiler yayıyordu (Artun, 2013).

Geçmişten günümüze gelene kadar Türkü kavramı çeşitli evrimlerden geçmiştir. Anonim halk edebiyatının bir ürünü olduğunu belirtmiştik. Daha sonraki aşamalarda bazı türkülerin varsağı ve semai gibi manzumelerin adlarıyla anılmasıyla görülmüştür. Türk halk edebiyatındaki destan türünün müzikle beraber söylenmesi de söz unsurunun önemini göstermektedir (Eroğlu, 2014).

Günümüze yaklaştığımızda ise; Türkülerin tek başına bir tür olarak ele alınıp incelenmesi, 1950’li yıllarda başlamış, 1960’lı yıllarda yoğunlaşmıştır. Türkü üzerine yapılan bu çalışmalar, türün icrası açısından önem kazanmış, kendi kültür bağlamı içinde ise tetkik etmeye yönelmişlerdir. Bu durumun sebebi ise türkülerin yaratıldıkları kültür içinde sahip oldukları anlam ve işlevdir (Mirzaoğlu, 2001).

Türkü üzerine literatür tarandığında şu tartışma konusu görülmektedir: *Türkü gerçekten halk şiiri bir şiir türü müdür, yoksa Türkü halk şiirlerini kullanan bir müzik türü müdür?*

Bu sorunun cevapları ise; birçok araştırmacı tarafından cevaplanmıştır. Bu kapsamda Eroğlu (2014)’ün çalışmasından bazı araştırmacıların Türkü üzerine görüşleri alınmış ve çalışmada paylaşılmıştır.

Bu kapsamda Türkü hakkında şu tanımlar literatürde bulunmakta ve açıklanarak yayımlanmaktadır.

- *Türkü, anonim türk halk edebiyatının maniden sonra en yaygın ve en çok ilgi gören türüdür.*
- *Türkü, türlü ezgilerle söylenen bir anonim halk şiiri nazım şeklidir.*
- *Türkülerin belli bir nazım şekli yoktur. Üçer dörder dizeli bentler ve nakaratlardan oluşur.*
- *Türkü, Türkçe söylenmiş şiidir.*

Türkülerin ağızdan ağza yayılması konusunda ise; sözlerinde ve ezgilerinde türlü değişiklikler olabilir. Türküler böyle çeşitlenirken önemli olan söylenen kişinin yetenekleri ve kendi duygu düşüncesiyle bir eseri özgün hale getirmesidir. Bu kişiler, ezgilerde çeşitli değişiklikler yapabildiği gibi, türkü sözlerinde de bu değişikliği ve etkiyi gösterebilirler (Artun, 2013).

Türkülerin kültürün taşıyıcılığını üstlenmesi, toplumsal hayatı yansıtması da ayrı bir önem taşımaktadır. Bu kapsamda; Mirzaoğlu (2001)'in çalışması incelendiğinde; Müziğin kültür üzerindeki etkisi, dinleyici bireylerin, üyesi oldukları toplumlara karşı besledikleri çeşitli duyguları perçinleme ve kuvvetlendirerek bir güvenlik duygusu oluşturmaya yol açmaktadır. Türküler bir kimse ile onun doğup büyüdüğü, yetiştiği toplumla arasında bir bağ kurar ve doğal olarak o bireyin kültürünü yansıtır. Aynı şekilde, türküler, birey ve toplum-kültür ilişkisini güçlendirir ve tören ya da eğlence gibi kalıpların devamlılığını sağlayarak faydalı bir görev üstlenir, şeklinde açıklanmıştır.

Bu değişim üzerine farklı bir tanımda Artun (2013)'ün çalışması incelendiğinde görülmektedir. Türkülerde var olan değişim ve gelişim hem sözlerinde hem de ezgilerinde olabilir. Türkü söyleyicisine göre sözler değişik ezgilerle söylenebildiği gibi mevcut ezgi de farklı sözlerle söylenebilir. Bunun sonucunda ise aynı türkünün türevlerini farklı yörelerde görebiliriz. Ortaya çıktığı zamanda bir yiğitlik türküsüyken daha sonraları ağıt, daha sonraları ise bu türküyü oyun havası olarak görmek mümkündür.

Belirtilen bu değişimler sonucunda ise şu hipotez ortaya çıkmaktadır: Türkü'yü belirli bir nazım şekli olarak görmemek, toplumların ortak olarak bütün tür ve nazım şekillerinden etkilenmiş bir kavram olarak görmek gerekir.

Bir diğer belirtilen kavram ise anonimliklerdir. Anonim bir eserin söyleyeni belli olmamakla birlikte bir topluma, bireylere atfedilen özellik göstermesi bakımından da önem taşımaktadır.

Türkü hakkında açıklamalar yapıldıktan sonra bölüm 2.1'de 'Türkülerin Türleri' konusuna değinilecek ve açıklanacaktır.

2.1. Türkülerin Türleri

Kaya (1999)'un çalışması incelendiğinde türküler, yapılarına göre ve konularına göre temel iki başlığa ayırdığı görülmektedir (Kaya, 1999, akt; Eroğlu, 2014).

A. Yapılarına Göre Türküler

1. Bentleri Tek Mısra Olan Türküler
 - a. Bağlantıları 4 mısra olan türküler
 - b. Bağlantıları 7 mısra olan türküler
2. Bentleri 2 Mısra Olan Türküler
 - a. Sadece iki mısradan oluşan türküler
 - b. Bağlantıları bir mısra olan türküler
 - c. Bağlantıları iki mısra olan türküler
 - d. Bağlantıları üç mısra olan türküler
 - e. Bağlantıları dört mısra olan türküler
 - f. Bağlantıları beş mısra olan türküler
 - g. Bağlantıları altı mısra olan türküler
 - h. Bağlantıları yedi mısra olan türküler
 - i. Bağlantıları sekiz ve daha fazlası mısra olan türküler
 - j. Bağlantıları mısra sonlarında ve mısra aralarında olan türküler.
3. Bentleri Üç Mısra Olan Türküler
 - a. Sadece üçlüklerden ibaret olan türküler
 - b. Bağlantıları bir mısra olan türküler
 - c. Bağlantıları iki mısra olan türküler
 - d. Bağlantıları üç mısra olan türküler
 - e. Bağlantıları dört mısra olan türküler
 - f. Bağlantıları beş mısra olan türküler
 - g. Bağlantıları altı mısra olan türküler

- h. İki bağlantılı türküler
 - i. Bağlantıları mısra aralarında olan türküler
4. Bentleri Dört Mısra Olan Türküler
- a. Sadece dörtlüklerden oluşan türküler
 - b. Bağlantıları bir mısra olan türküler
 - c. Bağlantıları iki mısra olan türküler
 - d. Bağlantıları üç mısra olan türküler
 - e. Bağlantıları dört mısra olan türküler
 - f. Bağlantıları beş mısra olan türküler
 - g. Bağlantıları altı mısra olan türküler
 - h. Bağlantıları yedi mısra olan türküler
 - i. Bağlantıları sekiz veya daha fazla mısra olan türküler
 - j. Bağlantıları mısra aralarında olan türküler
 - k. İki bağlantılı türküler
 - l. Bağlantıları mısra sonlarında olan türküler
5. Karşılıklı Türküler
- a. İki mısralık bentlerden oluşan atma türküler
 - b. Üç mısralık bentlerden oluşan atma türküler
 - c. Dört mısralık bentlerden oluşan atma türküler
 - d. Diyalog şeklinde atma türküler

B. KONULARINA GÖRE TÜRKÜLER

1. Tabiat Türküleri
2. Aşk Türküleri
3. Yiğitlik Türküleri ve Tarihi Olayları İçine Alan Türküler
4. Tören Türküleri

- a. Düğün Türküleri
 - b. Ayin-i Cem Türküleri
 - c. Sayacı Türküleri
 - d. Oturak Türküleri
5. Askerlik Türküleri
 6. Yiyecek Üzerine Söylenmiş Türküler
 7. Hayvanlar Üzerine Söylenmiş Türküler
 8. Olay Türküleri
 9. Bitki ve Çiçeklerle İlgili Türküler
 10. Satıcı Türküleri
 11. Ekin Türküleri
 12. Ramazan Davulcusu Türküleri
 13. Kişilere Söylenmiş Türküler
 14. Gurbet ve Hasret Türküleri
 15. Meslek ve İş türküleri
 16. Mizahi Türküler
 17. Yergi Türküleri
 18. Hapishane Türküleri
 19. Öğretici ve Öğüt Verici Türküler
 20. Ölüm Türküleri
 21. Ağıtlar
 22. Eşkıya Türküleri
 23. Keder, Dert Türküleri
 24. Hastalık Türküleri
 25. Ninniler ve Çocuk Türküleri

2.2. Türkülerin Özellikleri

Türkü kavramı açıklanıp, türleri hakkında geniş bir bilgi verildikten sonra genel kapsamda kabul görmüş türkülerin özellikleri maddeler halinde bu bölümde sıralanmıştır.

Türkülerin genel kabul görmüş şekilde özelliklerine bakacak olursak:

- Türkü türlerinden de görüleceği üzere türkülerde geniş bir konu dağarcığı vardır. Aşk, savaş, ayrılık, ölüm tabiat vb. şeklinde sıralanabilir.
- Hecenin 7'li, 8'li ve en çok da 11'li kalıpları ile yazılmaktadır.
- Türküler genel kabul görmüş haliyle dörder mısralı bentlerden oluşmaktadır.
- Türküler, mani, koşma, semai şeklinde karşımıza çıkabilir.
- Türkülerin bir kısmında kavuştak bölümü bulunur. Bu bölüm nakarat olarak da karşımıza çıkar, bu bölüm her bendin sonunda aynı dize veya dizelerin tekrarlanması şeklinde karşımıza çıkar.
- Türkülerin kafiye örgüsüne değinecek olursak da genel kabul görmüş şekli: 'aaab cccb dddb' ya da 'aaabb, cccb dddb' şeklinde veya değişik şekillerde karşımıza çıkmaktadır.
- Türküler genel manada toplumların yaşantılarından kültürlerinden izler taşır ve hayatları yansıtarak o toplum hakkında genel bir bilgi sahibi olmamıza fayda sağlar.
- Türküler ortaya çıktığı bölgeden veya toplumlardan isimlerini alır ve bu isimler zamanla değişiklik gösterebilir.
- Türküler kültürün taşıyıcısı olarak karşımıza çıkmaktadır.

3. BALKAN ÜLKELERİ

Tarihimizden de aşına olabileceğimiz, çok kültürlülük veya çok dillilik açısından önemli ve ilgi çekici alanlardan birisi de Avrupa'nın güneydoğusu, Türkiye'nin batısında yer alan Balkan topraklarıdır. Bu bölge; Bölge; Yunanistan, Bulgaristan, Arnavutluk, Romanya, Türkiye'nin Avrupa yakası ile Yugoslavya'nın dağılmasının ardından bağımsız devletler olarak ortaya çıkan Makedonya, Hırvatistan, Slovenya, Bosna-Hersek, Kosova, Sırbistan ve Karadağ'ı içine almaktadır.

Çalışmanın kapsamında bu ülkelerin bir kısmının toplumsal özellikleri türküler özelinde değerlendirilecektir.

3.1. Arnavutluk

Arnavutluk ülkesi, tarihin çeşitli zamanlarında Dalmaçya, Makedonya, Roma ve Osmanlı ülkelerinin bir parçası olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüz Cumhuriyet yönetiminin ortaya çıkması ise Balkan Savaşları sonrasında Osmanlı İmparatorluğu'nun Avrupa'daki çöküşünden sonrasına dayanmaktadır. 1912 yılında bağımsızlığını kazanmıştır (Gökdağ, 2012).

Arnavutluk kültürünün temel şekillendiricisi, beş asır himayesinde bulundurduğu Osmanlı İmparatorluğu olmuştur. Osmanlı Devlet'inin doğal bir parçası olmakla birlikte Arnavutlar ve Türkler arasında tarihi ve kültürel bir bağ oluşmuştur (Abazı-Egro, 2002).

Arnavutluk ülkesi hakkında genel bilgiler şu şekildedir; 2.862 milyon nüfusu olan küçük bir ülkedir. Ülkede konuşulan dil ise Arnavutça'dır. Ülkenin %58.79'u Müslüman, %17'si Hristiyan ve %2'si ise Ateist'lerden oluşmaktadır. Arnavutluk 1967 yılında dünyadaki ilk Ateist devlet olma ünvanına sahiptir. Günümüzde ise ülke din ve inanç özgürlüğüne saygılı laik bir devlettir (Wikipedia, 2021).

3.1.1. Arnavutluk Ülkesinin Sosyo-Kültürel Yapısı

Osmanlı Devleti himayesinde yaklaşık 5 asır kalan Arnavutluğun sosyo-kültürel değerleri bundan yaklaşık 1 asır öncesine kadar Türk kültüründen etkilenecek varlığını sürdürmüştür. Daha sonraları komünist rejimin de etkisiyle Arnavut kültüründe yeni bir kültür yapısı ve değerler ortaya çıkmıştır. 1990'lı yıllarda mevcut komünist yapı çökmüş ve ülke Batı kültürünün de etkisiyle yeni bir kültürün şekillendiriciliği içine girmiştir (Lıkaj, 2013).

Arnavutluk kültüründe yakın ve uzak, batı ve doğu, antik ve modern uygarlıkların izleri görülmektedir. Komünizm döneminde dışa kapalı bir süreç geçirmiş günümüzde ise Batı kültürünün etkisi görülmektedir (Bitri, 2013).

3.1.2. Arnavutluk Ülkesi Türküleri ve Toplumsal Yaşam

Her ülkede olduğu gibi ülkelerin kültürel özelliklerini, yaşantılarını anlatan geçmiş dönemlerde ortaya çıkmış ve günümüzde aktif bir gelişim gösteren türküleri vardır. Bu bölümde türküler verilecek ve konularıyla bağlantılı şekilde incelenecektir.

Türkü 3.1.2.1. Besa Bes

O, Malet E Shqipenise,
Dhe Ju O Lisat E Gjatë,
Fushat E Gjëra Me Lule,
Q'ju Kam Ndër Mend Ditë E Natë
Ju Kam Ndermend Dite E Nate.
Kur Ndegjon Zerin E Nanes,
Qysh E Len Qengji Kopenë,
Blegerin Dy A Tri Her,
Edhe İken E Mer Dhen.
Blegerin Dy Tri Her,
Edhe İken E Mer Dhen.
Ashtu Dhe Kjo Zemra İme,
Me Len Ktu Tek Jam Mua,
Vjen Me Vrap Me Deshir,
Atje Nder Viset E Tua.
Vjen Me Vrap Me Deshir,
Atje Nder Viset E Tua.

Çeviri 3.1.2.1. Sadece

O, Arnavutluk Dağları,
Ve Sen Uzun Meşeler,
Geniş Çiçek Tarlaları,
Gece Gündüz Seni Kastediyorum
Yani Gece Gündüz Seni
Annesinin Sesini Duyduğunda
Kuzu Sürüden Ayrıldığından Beri,
İki Veya Üç Kez Geri Geldi
Sen Kaçıp Koyunları Al.
İki, Üç Kez Geri Geldi,
Hatta Kaç Ve Koyunları Al.
Yani Bu Benim Kalbim Mi
Beni Burada Kendim Olmak İçin Bırak
İsteyerek Koşarak Gelir,
Orada Topraklarımızın Arasında.
İsteyerek Koşarak Gelir,
Orada Topraklarımızın Arasında.

Türkü 3.1.2.1. Besa Bes incelendiğinde; Arnavutluk ülkesinin genel coğrafik özellikleri, hayvancılığı ve aşk temalarını ele almıştır. Arnavutluk dağları ve geniş çiçek tarlaları bize ülkenin coğrafyasının türkölere yansımaları göstermesi açısından önem taşıyor. Ayrıca koyun sürüleri kelimesinden de koyuncululuğun toplumda önemli bir geçim kaynağı olması konusunda bağdaştırma yapabiliriz.

Türkü 3.1.2.2. Shota

Me Miliona Njerz

Sonte Me Shikojne

Syve Siu Besojn

Sonte Jam Qmendur

Nga Duart Tua

Nga Puthjet Tua

Le T'kallet Ketuhja*

Hajde Shoto Mashalla*

Fluturo Me Krah*

Luj Shoto Luj

Diten Ta Paguaj

Si Po E Dridh Belin

Shohin Keta Sy

Si Po Digjet Trupi

O Vetem Per Ty..

Sonte Do Te Dehesh

Jo Nga Merzia

As Nga Rakia

Po Buzet E Mia .

Çeviri 3.1.2.2. Şote

Burada Bir Milyon İnsan

Bu Gece Beni İzliyor

Gözlerine İnanamazsın

Bu Gece Delirdim

Ellerin Yüzünden

Öpücüklerin Yüzünden

Buranın Yanmasına İzin Ver

Haydi Şote Maşallah

Kaldır Kollarını Havaya

Dans Şote Dans

Bugünün Karşılığını Vereceğim

Belini Nasıl Kıvırıyor

İzliyorum

Vücut Nasıl Yanıyor

Sadece Senin İçin

Bu Gece Sarhoş Olacaksın

Dertten Değil

Rakıdan Değil

Benim Dudaklarım Yüzünden.

Türkü 3.1.2.2. Shota incelendiğinde; Her an toplumlarda güncel bir konu olan aşk temasının işlendiğini görüyoruz. Yakın ilişki ya da aşk, bazen kişisel bir ilişki olarak bazen de ilişkilerin özel bir ögesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Aşk kültürden kültüre, kişiden kişiye farklılık gösteren bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu türküde de bu kavram üzerinde durmuştur. Toplumsal açıdan değerlendirmek gerekirse; bir kutlama, parti görülmektedir, bu kavramda ülkede kutlamalar, şenlikler yapıldığına işaretler. Aynı şekilde bu kutlamalarda içki tüketildiği de dizelerdeki kelimelerden görülmektedir.

Türkü 3.1.2.3. Këngë Dasmash

Nji K'to Lule T'bardha T'i Mlodha Bilbil O
T'i Mlodha

Per Dashnine Qe Kemi,Prej Bjeshkes
Bilbil O T'i Zgjodha

Malin Tuj Kerkue T'i Zgjodha Bilbil O T'i
Zgjodha

Lulet Ma Te Bukra T'i Zgjodha Bilbil O T'i
Zgjodha

Ç'a T'tha Nana Jote Oj Nuse Kur Dole Ke
Dera

A Te Porosin Oj Nuse Te Te Doje Vjera

Hajde Moj Hajde Me Gjelibert T'bardhe

A U Lodhe Nuse Mori Ka Ke Ardhe

Erdha Moj Erdha Erdha O

Me Kenge E Me Valle O T'ja Marim O

O Moj Cuce Dibrane Moj Lulja E Bjeshkes

E Holle E Gjate Si Plepi, Qenke Rrit Me
Ujt E Bjeshkes

Ne Bjeshke Kullos Era ,N'ara E Korrim
Grunin

Ne Çdo Pune Na Jemi Te Paret,Ne E
Rrojme Gjithe Katundin

Çeviri 3.1.2.3. Düğün Şarkıları

Bu Beyaz Çiçekleri Senin İçin Topladım,
Bülbülüm

Aşkımız İçin Yaylamızdan Topladım,
Bülbülüm

Seni Ararken, Çiçekleri Dağlardan Seçtim,
Bülbülüm.

En Güzel Çiçekleri Senin İçin Seçtim,
Bülbülüm

Baba Evinden Çıkarken Annen Neler
Öğütledi Gelinim?

Kaynanana Kendini Sevdirmeni Öğütledi
Mi Gelinim?

Haydi Mori, Haydi Mori Yeşilli Gelinim

Evden Yorgun Mu Geldin, Gelinim
Benim?

Geldim Mori Geldim, Geldim Türkülerle,
Halaylarla Geldim

Ah Mori Debre'nin Güzel Kızı, Yayla
Çiçeğim Benim

İnceciksin, Selvi Boylusun, Yayla
Suyundan Mı?

Yaylada Rüzgar Eser, Biz Ovada Buğday
Biçeriz

Her İşte Biz En İyisiyiz, Bütün Köyü Biz
Yaşatırız.

Türkü 3.1.2.3. Këngë Dasmash incelendiğinde; bir evlilik ve sürecine şahit olmaktadır. Aşık bir bireyin dağlardan, yaylalardan çiçekler toplayıp getirme sürecini anlatan türküde ailesel değerlerden, verilen öğütlerden bahsedilmiştir. Önemli çıkarımlardan birisi de ovada buğday biçeriz kelimesi, halay kelimesi ve köy yaşantısı kelimeleridir. Halay Türk kültüründe de olan bir olgudur ve düğünlerde, oyunlarda karşımıza çıkmaktadır. Bu durumda da Arnavut kültüründe Türklerin izine rastlanmaktadır. Aynı şekilde buğday ekip biçmeleri, köy yaşantısı da ekonomik değerleri gözler önüne sermektedir. Yine büyüklerin öğütler vermesi de Türk kültürüne ve birçok kültüre işaret olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.2. Makedonya

Tarihi geçmişi Antik Çağlara kadar dayanan Makedonya coğrafyası tarih boyunca Doğu ile Batı arasında ticaret, kültür ve sanat yolunun köprü başlığını yapmıştır. Tarihin çok eski dönemlerinden beri Türkler hakim unsur olarak bu bölgede yaşamışlardır. Makedonya'nın Balkan Savaşlarından sonra Osmanlı hakimiyetinden çıkışından bugüne kadar da sayı olarak ihmal edilemeyecek bir miktarda Türk Makedonya'da varlığını sürdürmektedir (Turan, 1996).

3.2.1. Makedonya Ülkesi Türküleri ve Toplumsal Yaşam

Her ülkede olduğu gibi ülkelerin kültürel özelliklerini, yaşantılarını anlatan geçmiş dönemlerde ortaya çıkmış ve günümüzde aktif bir gelişim gösteren türküleri vardır. Bu bölümde türküler verilecek ve konularıyla bağlantılı şekilde incelenecektir.

Türkü 3.2.1.1. Jarnana

As Më Jep Njer Ujë Moj Balluk E Prërë
Me Se Të Të Japë Trendafil Me Ere?
Jarnana, Jarnane, Jarnana Moj Të Keqëne
O Me Dorënde Tënde Moj Balluk E Prërë
Dora Mu Ndoth Zënë Trendafil Me Ere?
Me Se Tu Ndoth Zënë Moj Balluk E Prërë?
Me Unazëne Tënde, Trendafil Me Ere

Çeviri 3.2.1.1. Jarnana

Su Verir Misin Bana Kahküllüm?
Neyle Vereyim Mis Kokulu Gülüm?
Jarnana, Jarnane, Jarnana Kahküllüme
Elinle Versen, Kahküllüm
Ya Elim Dolu Olursa, Mis Kokulu Gülüm?
Ya Elin Dolu Olursa, Güzel Kahküllüm?
Yüzüğüne Veririm, Mis Kokulu Gülüm.

Türkü 3.1.3.1.1. Jarnana incelendiğinde; Kakhül kavramı sıkça görülmektedir. Ayrıca türkünün teması da yine aşk kavramıdır. Birçok toplumda veya ülkede olduğu gibi aşk kavramı Makedonya ülkesi içinde türkülere konu olmuş önemli bir başlıktır.

Türkü 3.2.1.1. Ja izlezi stara majko na pendžereto

Pa Da Vidiš Koj Pomina, Umrev Za Nego.

Pa Da Vidiš Koj Pomina, Umrev Za Nego.

Mi Pomina Osman Begot, Mila Majčice

Mi Pomina Osman Begot, Umrev Za
Nego.

Kaj Što Odit Vetar Veit, Umrev Za Nego

Kaj Što Sedit Sonce Greit, Umrev Za
Nego.

Kje Se Grčam, Kje Se Turčam, Mila
Majčice, Kje Se Grčam, Kje Se Turčam,
Umrev Za Nego.

Kje Go Zemam Osman Begot, Umrev Za
Nego.

Kje Me Nosit Vo Ohrida, Mila Majčice

Kje Me Nosi Vo Ohrida, Umrev Za Nego.

Kje Me Šetat So Kajčeto Po Ezeroto.

Çeviri 3.1.3.1.2. Yaşlı Anacığım Çık Pencereye

Yaşlı Anacığım Çık Pencereye

Yaşlı Anacığım Çık Pencereye

Gör Bak Kim Geçiyor, Ölüyorum Onun
İçin

Osman Bey Geçti, Canım Anacığım

Osman Bey Geçti, Ölüyorum Onun İçin

İçim Isınıyor Geçerken O, Ölüyorum Onun
İçin

Durduğu Yeri Güneş Gibi Yakıyor,
Ölüyorum Onun İçin

Gerekirse Yunan Olayım, Türk Olayım
Canım Anacığım

Gerekirse Yunan Olayım, Türk Olayım,
Ölüyorum Onun İçin

Osman Bey'e Varabilmek İçin, Ölüyorum
Onun İçin

Osman Bey'e Varabilmek İçin, Ölüyorum

Beni Ohri'ye Götürecek Canım Anacığım,

Beni Ohri'ye Götürecek, Ölüyorum Onun
için

Kayıkla Gölde Gezdirecek Beni

Türkü 3.1.3.1.2. incelendiğinde; yine temanın aşk konusu olduğu görülmektedir. Dikkat etmemiz gereken nokta ise; “Gerekirse Yunan olayım, Türk olayım, ölüyorum onun için” kavramıdır. Yani Makedonya da Yunanlar, Türkler, Makedonlar ortak bir yaşam sürmekte ve kültürel izleri görülmektedir. Yine kayıkla gezdirecek kavramından yola çıkarak, bir deniz büyük bir göl ya da balıkçılığın gelişmiş olabileceği kavramlarına ulaşabiliriz.

Türkü 3.1.3.1.3. Море абер дојде Ајше

Море Абер Дојде,

Ајше Ле Мори,

Јас Аскер Да Одам,

Ајше, До Девет Години.

Море Ти Да Станеш,

Ајше Ле Мори,

Рано Ем Порано,

Ајде Во Понеделник.

Ајше Ле Мори,

Руба Неносена,

Ајде Руво Неносено

Ти Да Ме Испратиш,

Ајше Ле Мори,

Долу До Јурија,

Ајде Долу До Јурија.

Çeviri 3.1.3.1.3. Mori Ayşe Haber Geldi

Haber Geldi Ey Ayşe

Haber Geldi Ey Ayşe

Askere Gidiyorum

Tam Dokuz Yıllığına.

Bu Pazartesi Ayşe Erken Kalk

Hem De Çok Erken.

Yeni Giysilerini Giymelisin,

En Yenilerini.

Benimle Yürümelisin Ayşe,

Aşağı Çayırın Oraya Yürümelisin.

Beni Yolcu Etmelisin.

Sana Mühlet Veriyorum Ayşe

Beni Dokuz Yıl Bekleyesin.

Onuncu Yılda Ayşe,

Beni Hâlâ Bekliyor Olursan,

Bil Ki Geri Geleceğim.

Море Изим Давам, Ајше Ле Мори,
Ти Да Ме Дочекаш, Ајше, До Девет
Годин

Gümüş İşlemeli Bir Yelek Getireceğim
Ayşe. Sana Büyük Bir Hediyem Olacak

Türkü 3.1.3.1.3. Mori Ayşe Haber Geldi incelendiğinde; Askere giden bir erkek bireyin sevgilisine askerliğe gideceğinin haberini vermesi teması işlenmiştir. Askerlik kültürü Makedonya da mevcuttur ve türkünün ortaya çıktığı yıllarda askerlik 9 yıl gibi oldukça uzun bir süre yapılmaktaydı. Bu durum ise o anki savaşların, yetişmiş askeri güç eksikliğinin bir habercisidir. Yine askerlik sonrası hediye getirmeden bahsetmiştir. Hediyeleşme kültürünü de bu satırlardan görebiliriz. Hediyeleşme kültürü bizim toplumumuzda da oldukça önemli bir yeri bulunan insanları mutlu edebilen bir kültürdür.

**Türkü 3.1.3.1.4. Ти донесов млада
невеста**

Отвори Мајко Портите
Да Влезат Другарите,
Песни Да Запееме, Оро Да Заиграме,
Песни, Ора Македонски.

Ти Донесов Млада Невеста,
Јас Ја Сакам, Мајко, Од Срце.
Чеда Да Ми Изроди, Родот, Мајко, Да
Ми Продолжи.

Намести, Мајко, Софрата,
Наполни Ги Чашите.
Бела Лута Ракија, Рујно Вино Црвено,
Сè До Капка Да Се Испие.

**Çeviri 3.1.3.1.4. Sana Genç Gelin
Getirdim**

Arkadaşlarınızın Girmesi,
Şarkı Söylemesi, Dans Etmesi,
Şarkılar Yapması , Makedon Dansları
Yapması İçin Ana Kapıları Açın .

Sana Genç Bir Gelin Getirdim,
Onu Kalbimin Derinliklerinden Seviyorum
Anne.
Çocuklarımı doğurmaya, Doğuma, Anneme
Devam Etmeye.

Masayı Kur Anne,
Bardakları Doldur.
Beyaz Sıcak Brendi, Kırmızı Şarap,
İçme Noktasına Kadar

Ти Донесов Млада Невеста,
Јас Ја Сакам, Мајко, Од Срце.
Чеда Да Ми Изроди,
Родот, Мајко, Да Ми Продолжи.

Sana Genç Bir Gelin Detirdim
Onu Kalbimin Derinliklerinden Seviyorum
Anne.
Çocuklarımı, Doğurmak, Doğuma,
Anneme Devam Etmek.

Ај Да Ме, Мајко, Керодсаш
И Силно Да Запеш,
Нека Сите Те Слушнат, Нека Сите
Разберат
Кога Снаа В' Куќи Доведе.

Bırak Anne, Napşırayım
Ve Yüksek Sesle Şarkı Söyleyelim,
Herkesin Sizi Duymasına İzin Verin, Gelin
Sizi Eve Getirdiğinde Herkes Anlasın .

Ти Донесов Млада Невеста,
Јас Ја Сакам, Мајко, Од Срце.
Чеда Да Ми Изроди,
Родот, Мајко, Да Ми Продолжи

Sana Genç Bir Gelin Getirdim,
Onu Seviyorum Anne, Yürekten.
Çocuklarımı
Doğurmak, Doğuma, Anneme Devam
Etmek.

Türkü 3.1.3.1.4. incelendiğinde; temel manada bir aşk teması olduğu görülmektedir. Makedon danslarına da değinilmiş olunan türküde kısaca Makedon dansları hakkında bilgi vermek toplumun kültürünü anlamamız açısından fayda sağlayacaktır.

Tüm toplumlarda ülkelerin, halkların, yörelerin kendilerine has gelenek görenek ve kültürleri olduğuna çalışmamızın başında değinmiştik. Bu kendine haslık ülkelerin müzikleri, dansları ve kıyafetlerine de yansımaktadır.. Halk oyunları bir toplumun yaşadığı tüm tarihsel gelişimi içerisinde barındıran, içerik olarak o yörelere ait izler gösteren, tarihsel dokuya bir örnek teşkil eden önemli bir gelenek olarak göze çarpmaktadır. Halk oyunları sadece bir danstan ibaret olmayıp içerisinde o yörenin öykülerini de anlatan bir kültürdür.

Yörelere ait olan halk oyunları diğer sanat dallarından farklıdır. Çünkü halk oyunları ait olduğu yörenin tüm özelliklerini yansıtan bir ayna gibi, bulunduğu toplumun geçmişine ışık tutar ve o toplumun karakteristik özelliklerini gösteren bir sanat dalı olarak diğer sanat dallarından ayrılmaktadır. Gerek melodisi gerek ritimleri ve gerekse kendilerine özgü

hareketleriyle bulunduğu yörenin tüm özelliklerini ve tarihsel gelişimini ortaya koymaktadır. Halk oyunlarının bireysel değil grup olarak yapılmasının bir avantajı da birlik beraberliği temsil etmesi, toplumsal kaynaşmanın yaşanabilmesi, milli birlik ve beraberlik duygularının kabarması gibi olumlu yönleri de bulunmaktadır. Bulduğu toplumun tüm özelliklerini bir nakış gibi işleyerek izleyen kişilerin de büyülenmesini sağlayan halk oyunları sayesinde gençler de ait oldukları yöreler hakkında bilgi sahibi olup halkı oyunlarına ilgi göstererek bu gelenekleri devam ettirebilmektedirler. Halk oyunları sayesinde ait olduğu kültürün sevincini, üzüntüsünü, ayrılıklarını, hasretlerini nasıl yaşadıklarını anlayabilmek mümkündür. Böylelikle o kültür hakkında tüm duygusal, milli bilgileri öğrenilebilmektedir.

Halk dansları açısından zengin olan ülkelerden biri de Makedonya Cumhuriyeti olarak ön plana çıkmaktadır. Makedon halkının yıllar öncesinde yaşanmışlıkları, duygu ve düşünceleri, tarihsel gelişimini Makedon halk danslarıyla görebilmek de mümkündür. Makedon halk oyunlarının ortaya çıkışı, diğer yörelerde olduğu gibi; savaş dansları, dini danslar, aşk dansları, meslek dansları, hasat dansları, doğa olayları dansları gibi çeşitli nedenlerle ortaya çıkan danslardır. Toplumun yaşadığı tüm duygu ve yaşanmışlıkların yansımış olduğu danslar sayesinde Makedonya'nın tarihsel gelişimi ve tarihsel dokusu hakkında bilgi alınabilmektedir.

Makedonya Cumhuriyeti'nin başkenti olan Üsküp, ülkedeki halk danslarının da başkenti sayılmaktadır. Makedonya'nın en büyük ve en fazla nüfusa sahip şehri olan Üsküp halk oyunlarının da en fazla anıldığı yer olarak bilinmektedir. Makedonya'nın halk oyunları genel olarak ülkenin çeşitli yörelerinden derlenerek oluşturulmuştur. Bu yörelerden kasıt; doğu, batı ve Vardar boyu oyunları olarak geçmektedir.

Makedon halk oyunları canlı ve seri oyunlardır. Bu canlılığı Vardar Nehri'nin canlılığından almaktadır. Makedonya'nın da kendine özgü Makedonya halk oyunları bulunmaktadır. Tüm eğlencelerde vazgeçilmeden sergilenen bu oyunlar, eğlence ve coşku içerisinde tüm yöre halkı tarafından oynanır. Genelde kadınlı erkekli oynanan tüm oyunlara "Oro" adı verilir. Balkan oyunlarının en bilinen özelliği sürekli zincir şeklinde sıralı olarak oynanışlarıdır. Oynanan istisnai oyunlar haricinde çoğu oyunların ritmi hızlı ve hareketlidir.

Makedonya halk oyunlarının ve danslarının özelliklerinden kısaca bahsetmek, o toplumun kültürünü, yaşantısını anlamamız açısından fayda sağlayacak bir yaklaşımdır.

Türkü 3.1.3.1.5. Свадба голема

Цела Ноќ До Зори Пушки, Мајко,
Пукаат

Радика Се Река Ори, Свадбари Се
Веселат

Свадба Е Голема, Денес Се Женам

Јана Е Јубава Мома, Ја Земам Јас.

Тапан Силно Нека Удри, Зурли Нека
Вијат

Дај Од Китен Бардак, Мајко, Сите Да Се
Напијат.

Цела Вечер, Мајко, Тапани Се Слушаат

Јана Мома Оро Води, Свадба Ѐ Е
Денеска.

Свадба Е Голема, Денес Се Женам,

Јана Е Јубава Мома, Ја Земам Јас

Тапан Силно Нека Удри, Зурли Нека
Вијат,

Дај Од Китен Бардак, Мајко, Сите Да Се
Напијат.

Силно Тапан Чука, Како Гром Да Удира

Колку Јана Јас Ја Љубам, Знае Цела
Радика.

Çeviri 3.1.3.1.5. Düğün çok büyük

Bütün Gece Şafağa Kadar Silahlar, Anne,
Ateş Et

Radika Bir Nehirdir, Düğün Misafirleri
Mutludur

Düğün Büyük, Bugün Evleniyorum

Jana Güzel Bir Kız, Onu Alıyorum.

Davul Sert Vursun, Zurli Essin

Herkese Kiten Bardak'tan Bir İçki Ver
Anne.

Bütün Gece Anne, Davullar Duyuluyor

Jana Moma Oro Vodi, Düğünü Bugün.

Düğün Büyük, Bugün Evleniyorum,

Jana Güzel Bir Kız, Onu Alıyorum.

Davul Sert Vursun, Trompet Çalsın,

Herkese Kiten Bardak'tan Bir İçki Ver
Anne.

Davul Şimşek Gibi Yüksek Sesle Atıyor

Bütün Radika Jana'yı Ne Kadar Sevdiğimi
Biliyor.

Свадба Е Голема, Денес Се Женам

Davul Sert Vursun, Zurli Essin

Јана Е Јубава Мома, Ја Земам Јас.

Herkese Kiten Bardak'tan Bir İçki Ver Anne.

Тапан Силно Нека Удри, Зурли Нека Вијат

Düğün Büyük, Bugün Evleniyorum

Дај Од Китен Бардак, Мајко, Сите Да Се Напијат

Jana Güzel Bir Kız, Onu Alıyorum.

Türkü 3.1.3.1.5. incelendiğinde; bir düğün kavramı üzerinde durulmuş. Düğün kavramı Türk kültüründen etkilendiğini göstermekte ve davullu, zurnalı alışkanlık ise direkt olarak Türk kültüründen gelmektedir. Burada dikkat etmemiz gereken trompet davul ve zurnanın bir düğünde bulunması. Bu durum bize batı kültürü ve Türk kültürünün aynı anda Makedonya kültürünü etkilemiş olduğunun en güzel göstergesidir. Aynı zamanda düğünlerde içki kullanılması da o kültürün işaretlerinden birisidir. Makedonya düğünlerinde silahlar, ateşler, içkiler, davullar, zurnalar, trompetler gibi kavramlar görülmektedir.

Türkü 3.1.3.1.6. Мила Македонијо

Çeviri 3.1.3.1.6. Mila Makedonya

Бог Да Ги Бие И Убие

Allah hainleri ve düşmanları dövsün ve öldürsün,

Предавниците И Душманите,

muhbirleri ve yeniçerileri Allah dövsün ve öldürsün .

Бог Да Ги Бие И Убие

Sevgili Makedonya, onlardan,

Кодошите И Јаничарите.

Makedon ucubelerinden acı çekiyorsun.

Мила Македонијо, Од Нив Страдаш Ти,

Од Своите Изроди Македонски.

Со Векови Постоиме,

Asırlardır varız

Со Векови Се Бориме,

asırlardır mücadele

Вера Не Изгубивме,

ediyoruz, inancımızı kaybetmedik, ismimizi

Име Не Променивме.

değiştirmedik

Од Александар И Самуил,

Бог Да Ги Бие И Убие	Allah
Предавниците И Душманите.	hainleri ve düşmanları dövsün ve öldürsün
Име Што Сакаат Да Ни Променат,	Bizim için değiştirmek istedikleri bir
Името Наше Многувековно.	isim, yüzyıllardır bizim ismimiz.
Мила Македонијо, Од Нив Страдаш Ти,	Sevgili Makedonya, onlardan,
Од Своите Изроди Македонски.	Makedon ucubelerinden acı çekiyorsun.

Türkü 3.1.3.1.6. incelendiğinde; Makedonların görmüş oldukları zulüme, bir savaş haline tepkisini anlamaktayız. Asırlardır mücadele ediyoruz kavramı uzun yıllardır devam eden savaşların, ezilmişliklerin göstergesidir. Ayrıca Allah kavramı da Müslümanların toplum içerisinde olduğu ve toplum içerisindeki din olgusunun yerini bize göstermektedir. Kısaca Makedonya tarihi ve savaşlarından bahsetmek gerekirse:

1912 yılında ortaya çıkan Balkan Savaşları sonrası Balkan ülkelerinde büyük yıkımlar, katliamlar, tahribatlar meydana gelmişti. Savaş başladığında Sırlar ve Bulgarlar Makedonya'da, Karadağlılar ve Sırlar Sancak'ta, Bulgar ordularının bir kısmı da Trakya'da konuşlanmıştı. Osmanlı ordusu bu ittifaka karşı dörde bölünmüş ve hazırlıklar tamamlanmıştır. Sırbistan, Osmanlı Devleti'nin Vardar ordusunu yenmeyi planlamıştır (Ahbab, 2015). Bu savaş ortamının sonuçları toplumsal yaşama da yansımış ve halk bir isyan halinde bu türküleri seslendirmiştir.

Açıklamalardan, toplumsal hayatın kültüre yansımından da görüleceği üzere Makedonya, yakın geçmişte uzun süreli savaşlar yaşamış, küçük bir balkan ülkesidir. Komşu balkan ülkeleri ile sıkıntılı zamanlar geçirmiş ve toplumsal hayatı olumsuz bir şekilde etkilenmiştir.

Turan (1996)'nın araştırması incelendiğinde; Bahsedilen Balkan Savaşlarından sonra Makedonya Osmanlı hakimiyetinden çıkmış ve o dönemden 1939'a kadar Türkler bölgeye siyasi amaçlı bir yaptırım uygulamamıştır. Kültürel faaliyetleri vakıflar aracılığıyla yürütmüş ve kültürün devamlılığını vakıflarla sağlamaya çalışmıştır.

3.3. Bosna-Hersek

.Osmanlı'nın geçmiş tarihlerde uyguladığı politikardan birisi de bölgeyi fethetmeden önce çok sayıda Türk dervişi Balkanlara yerleştirerek Balkanlara Türk-İslam kültürünü yaymalarını sağlamaktır. Osmanlı'nın Bosna-Hersek'i fethinden önce de çok sayıda derviş bölgeye tekkeleri kurmuş ve İslamiyet'in yayılmasını sağlamışlardır. 1463 yılında Fatih Sultan Mehmet tarafından Bosna fethedilmiş ve Osmanlı topraklarına katılmıştır (İyiyol, 2017).

Bosna-Hersek konum olarak Güneybatı Avrupa'da yer almakta ve yaklaşık 4.5 milyon kişinin yaşadığı bir ülkedir (Wikipedia, 2021). Bosna ve Hersek bölgeleri, coğrafi ve fiziksel açıdan çeşitli farklılıklar göstermektedir. Dağlık ve ormanlık bir yapıya sahip, yazları sıcak kışları ise soğuk ve kar yağışlı bir bölgedir (Özder, 2012).

Doğal olarak bahsedilen Türk kültürü etkisi, Müslümanlık kavramı ve coğrafi özellikleri toplumun yaşantısına, kıyafetlerine, özelliklerine, sanatlarına, türkülerine yansımıştır. Bu kapsamda Bosna-Hersek türküleri açıklanacak ve toplumsal yaşamları ile ilişkilendirilip anlatılacaktır.

3.3.1. Bosna-Hersek Ülkesi Türküleri ve Toplumsal Yaşam

Her ülkede olduğu gibi ülkelerin kültürel özelliklerini, yaşantılarını anlatan geçmiş dönemlerde ortaya çıkmış ve günümüzde aktif bir gelişim gösteren türküleri vardır. Bu bölümde türküler verilecek ve konularıyla bağlantılı şekilde incelenecektir.

Türkü 3.1.3.1.1. İpak Ne Pipaj

Kad Sama Ostanem
İ Kad Se Probudim
Ko Lav Jos Borim Se
Da Ne Poludim.
Niceg Nema Tu
Jos Je Tvoje Sve
İ Stvari Tvoje Su
Po Podu Rasute.

Çeviri 3.1.3.1.1. Yine De Dokunma

Yalnız Kaldığımda
Ve Uyandığımda
Bir Aslan Gibi Hala Savaşıyorum
Delirmek Değil.
Orada Hiçbir Şey Yok
Hala Tamamen Senin
Ve İşler Senin
Yere Dağılmış.

Ja Sam Tu Na Pola Posrnula
U Bolu Svom Sasvim Utrnula.

I Boli Me Placem Na Glas
Sto Sve Je Tu A Nema Nas
Dobro Ā Lose Vec Sam Propustila
Kad Sam Te Āz Ruku Āspustila.

I Boli Me Placem Na Glas
Sto Sve Je Tu A Nema Nas
Sad Ādem Kako Je Tesko
Ne Pitaj Na Celu Pise Mi
Āpak Ne Pipaj Jer Ako Ne Odem
Jos Ovo Vece Brzo Ce Od Tebe
Da Me Lijece.

Kad Proslost Sumiram Jos Vodim Ratove
Ā Zeljna Gledam Jos Al Tudje Svatove
Ā Niceg Nema Tu Jos Je Tvoje Sve
Ā Stvari Tvoje Su Po Podu Rasute.

Ja Sam Tu Na Pola Posrnula
U Bolu Svom Sasvim Utrnula.

Yarı Yolda Tökezledim
Acı İçinde Tamamen Bayıldı.

Ve Yüksek Sesle Ağlamak Acıtıyor
Her Şeyin Orada Olduğunu Ve Biz
Olmadığımızı
İyi Kötü Çoktan Özledim
Seni Düşürdüğümde

Ve Yüksek Sesle Ağlamak Acıtıyor
Her Şeyin Orada Olduğunu Ve Biz
Olmadığımızı
Şimdi Gidiyorum Ne Kadar Zor
Mektubun Tamamını Sorma
Hala Dokunma Çünkü Gitmezsem

Geçmişİ Özetlediğimde Hala Savaşlar
Veriyorum
Ve Hevesle Başkalarının Dügünlerini
İzliyorum
Ve Hiçbir Şey Yok Hala Senin Her Şeyin
Var
Ve Eşyaların Yere Saçılmış.

Yarı Yolda Tökezledim
Acı İçinde Tamamen Bayıldı.

Türkü 3.1.3.1.2. Şehidski Rastanak

Zima Nikad Proć

Nikad Sabah Doć

Samo Tekbir

Čuje Se Kroz Noć

Duga Zimska Noć

Majko Moram Poć

Rodna Gruda Pradjedova

To Me Zove Upomoć

Ako Se Majko Ne Vratim

Nemoj Me Zalud Čekati

Pusti Jednu Suzu Tihu

I Proući Mi Fatihu

Nek Me Ona İsprati

Samo Još Jednom Da Mi Je

Ispred Dženetske Kapije

Da Na Krilima Ezana

Stigne Miris Ramazana

Iz Naše Čaršije

Samo Još Jednom Da Mi Je

Ispred Dženetske Kapije

Da Na Krilima Ezana

Stigne Miris Ramazana

Iz Naše Čaršije

Nijet Veliki

Zulum Dušmanski

Sabur Nam İ İnat U Nama

Çeviri 3.1.3.1.2. Şehide Ayrılık

Kış Asla Geçmez

Asla Gelme

Sadece Tekbir

Gece Boyunca Duydum

Uzun Kış Gecesi

Anne, Gitmeliyim

Büyük Büyükanne Ve Büyükbabanın
Doğum Yeri

Bu Beni Yardıma Çağırıyor

Eğer Annem Geri Dönmezse

Boşuna Beni Bekleme

Bir Gözyaşı Sessiz Kalsın

Ve Oku Fatihamı

Beni Görmesine İzin Ver

Bana Sadece Bir Kez Daha

Cennetin Kapılarının Önünde

Evet Dua Çağrısının Kanatlarında

Ramazan Kokusu Geldi

Bizim Çarşıdan

Bana Sadece Bir Kez Daha

Cennetin Kapılarının Önünde

Evet Ezan Kanatlarında

Ramazan Kokusu Geliyor

Bizim Çarşıdan

Büyük Değil

Düşmanın Zulmı

Silan Bosanski

Duga Hladna Noć

Valja Meni Poć

Rodna Gruda Pradjedova

Evo Zove Upomoć

Čuvaj Mi Sestru Pazi Je

Jer Majko Jednom Da Mi Je

Vidjeti İz Zemblje Rosne

Kako Šćeri Moje Bosne

Sad Rađaju Gazije

Samo Još Bosne Da Mi Je

Pa Da Me Sevdah Opije

Da Me Bude Pjesme Stare

I Mujezin Sa Munare

Sa Bijeje Džamije

Samo Još Bosne Da Mi Je

Pa Da Me Sunce Ogrije

Da Me Bude Pjesme Stare

I Mujezin Sa Munare

Sa Bijeje Džamije

Samo Još Bosne Da Mi Je

Pa Da Me Sunce Ogrije

Da Me Bude Pjesme Stare

I Mujezin Sa Munare

Samo Još Bosne Da Mi Je

Bizim Çarşıdan

Bana Sadece Bir Kez Daha

Cennetin Kapılarının Önünde

Evet Ezan Kanatlarında

Ramazan Kokusu Geliyor

Bizim Çarşıdan

Büyük Değil

Düşmanın Zulmü

Bize Sabr Ve İçimizde İnat

Silan Bosanski

Uzun Soğuk Gece

Gitmek Gerek

Büyük Büyükanne Ve Büyükbabanın
Doğum Yeri

İşte Yardım Çağırıyorum

Kız Kardeşime İyi Bak, Ona İyi Bak

Çünkü Annem Bir Zamanlar

Nemli Araziden Bakın

Bosna'mın Kızları Gibi

Şimdi Gazlı Bez Doğuruyorlar

Keşke Daha Fazla Bosna'm Olsaydı

Demek Ki Bu Sevda Beni Sarhoş Ediyor

Beni Eski Şarkılar Yapmak İçin

Ve Minareden Bir Müezzin

Beyaz Camiden

Keşke Daha Fazla Bosna'm Olsaydı

Türkü 3.1.3.1.2. incelendiğinde; Bosna-Hersek Balkan Savaşları sırasında ve sonrasında çok büyük sıkıntılar yaşamış, çoğunluğu Müslüman olan bir ülkedir. Bu türküde de ana tema savaş ve İslamiyet dini motifleridir.

1946 yılında kabul edilen anayasa ile Bosna Hersek, Hırvatistan, Makedonya, Karadağ, Sırbistan ve Slovenya'dan oluşan Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti kurulmuş, Sırbistan içinde Kosova ve Voyvodino da bağımsız bölgeler olarak belirlenmiştir. Altıncı cumhuriyet olan Bosna Hersek, ulus devlet yerine açık biçimde tarihsel bir devlet olarak ve üç halkın ortak vatani olarak tanımlanmıştır: Boşnaklar, Sırp ve Hırvatlar (Semercioğlu, 2017). İşte bu durum sonrası da savaşlar, karışıklıklar bu devlet de hiç durmamış ve artarak devam etmiştir. Uzun yıllar boyunca şehitler vermiş, ekonomik, siyasi, kültürel açıdan zayıflamış ve zayıflamışlık hali de görüldüğü gibi toplumsal hayatın, kültürün yansıtıcısı olan türkülere yansımıştır.

Türkü 3.1.3.1.3. Ederlezi

Sa Me Amala Oro Khelena

Oro Khelena, Dive Kerena

Sa O Roma, Daje

Sa O Roma, Babo, Babo

Sa O Roma, O Daje

Sa O Roma, Babo, Babo

Ederlezi, Ederlezi

Sa O Roma, Daje

Sa O Roma Babo, E Bakren Činen

A Me Čhorro, Dural Bešava

Romano Dive, Amaro Dive

Amaro Dive, Ederlezi

E Divado Babo, Amenge Bakro

Sa O Roma, Babo, E Bakren Činen

Sa O Roma, Babo, Babo

Sa O Roma, O Daje

Çeviri 3.1.3.1.3. Hıdırellez

Tüm Arkadaşlarım Oro Oynuyor

Oro Oynayıp, Bugünü Kutluyorlar

Tüm Roma, Anneciğim

Tüm Roma, Baba, Baba

Tüm Roma, Ah Anneciğim

Tüm Roma, Baba, Baba

Hıdırellez, Hıdırellez

Tüm Roma, Anneciğim

Tüm Roma, Kuzu Avlıyor Baba

Ben Hariç, Zavallı Ben, Ayrı Oturuyorum

Çingene'lerin Günü, Günümüz

Bizim Günümüz, Hıdırellez

Bize Bir Kuzu Verirler, Baba

Tüm Roma, Kuzu Avlıyor Baba

Tüm Roma, Baba, Baba

Tüm Roma, Ah Anneciğim

Sa O Roma, Babo Babo

Tüm Roma, Baba, Baba

Ederlezi, Ederlezi

Hıdırellez, Hıdırellez

Sa O Roma, Daje

Tüm Roma, Anneciğim.

Türkü 3.1.3.1.3. İncelendiğinde; Hıdırellez kutlamaları ön plana çıkmakta ve türkünün ana temasını oluşturmaktadır.

Hıdırellez kavramına değinmek gerekirse; Hıdırellez, bir mevsim bayramıdır. Mevsim bayramları, Orta Kuşak'ta yaşayan toplulukların kadim geleneklerindedir. Özellikle doğa ile iç içe yaşamak zorunda olan toplayıcı, avcı, bir veya daha fazla evcil hayvana bağlı hayat süren, ya da tarımla geçinen toplumlarda mevsim bayramları, bu toplulukların özel günlerindedir. Türküde de bu kavramlardan, kutlama şenlik havasında bahsetmiştir. Türklerde Hıdırellez, İran coğrafyasında "Mihrican", Hıristiyanlık dünyasında da "Paskalya", mevsim bayramlarına örnek oluşturur (Kahraman & Arıkan, 2015).

Türküde bahsedilen Roma'daki kutlamalar olduğuna göre Paskalya kutlamalarının yapıldığını öngörebiliriz. Bu kapsamda Bosna'lı bir çocuğun kutlama yapamaması, ekonomik zorluğun, kültürel ve toplumsal yaşamın ne derecede zor olduğunun göstergesi olmaktadır.

3.4. Yunanistan

Ülkemizin de tarihten beri sorunlar yaşadığı, komşumuz olan ve Avrupa, Asya ve Afrika kıtalarının kesişiminde yer alan Yunanistan bir yarımada ülkesidir. Yunanistan'ın oldukça köklü tarihi ve kültür yapısı mevcuttur. Yunanistan deyince akla; demokrasi kavramı, Batı felsefesi, Antik Çağ, Olimpiyat Oyunları vb. gibi kavramlar gelmektedir (Wikipedia, 2021). Yunanistan yüksek kültürlü, demokratik ve laik oldukça gelişmiş özelliklere sahip küçük bir yarımada ülkesidir.

Böylesine köklü bir kültürün uzantıları ve toplumsal hayata yansımaları da oldukça kapsamlı ve önemlidir. Batı kültürü içerisinde harmanlanan Türk kültürü, kıyafetlerine, yaşam tarzlarına, sanatlarına ve bağlantılı olarak türkülerine yansımıştır.

3.4.1. Yunanistan Ülkesi Türküleri ve Toplumsal Yaşam

Her ülkede olduğu gibi ülkelerin kültürel özelliklerini, yaşantılarını anlatan geçmiş dönemlerde ortaya çıkmış ve günümüzde aktif bir gelişim gösteren türküleri vardır. Bu bölümde türküler verilecek ve konularıyla bağlantılı şekilde incelenecektir.

Türkü 3.1.5.1.1. Mia Kali Yitonopula

Mia Kalí Geitonopoúla

Mia Kalí Geitonopoúla

Ómorfi Ki Archontopoúla

Mou 'Chei Kápei Tin Kardoúla

Sto Bachtse Mou Baínei Vgaínei

Sto Bachtse Mou Baínei Vgaínei

Ta Louloúdia Mou Maraínei

Kai Ta Logiká Mou Paírnei

Pa Kryfá Tin Kamaróno

Pa Kryfá Tin Kamaróno

Ton Kaimó M Den Faneróno

Ki Ap' Agápi Marazóno

Çeviri 3.1.5.1.1. İyi Bir Komşu Kızı

İyi Bir Komşu Kızı

İyi Bir Komşu Kızı

Güzel Ve Soylu

Yaktı Kalbimi.

Bahçeme Girip Çıkıyor

Bahçeme Girip Çıkıyor

Çiçeklerimi Solduruyor

Aklımı Başımdan Alıyor

Gizlice Onu Seyrediyorum

Gizlice Onu Seyrediyorum

Acımı Belli Etmiyorum

Aşkından Maraz Oluyorum.

Türkü 3.1.5.1.1. incelendiğinde; her ülkenin türkülerinde görebileceğimiz aşk teması yer almaktadır. Bir gencin komşu kızına aşık olması ve bunu dizelere dökmesi sonucunda böyle bir türkü ortaya çıkmıştır. Aşk kavramı, bütün toplumlarda, insanlığın var olduğu andan beri önemli bir konudur ve tarihin her kesminde bu kavrama rastlamak mümkündür.

Türkü 3.1.5.1.2. Bella Olimbia

Ta Örgana Lalüne Bèlla Olimbià

Ta Örgana Varüne Bèlla Olimbià

Ğlikià Mu Màna Ğumen'tsyotes Pàne

Ğumen'tsyotes Pàne T's Grèdes Na Pàr'n

Çeviri 3.1.5.1.2. Güzel Olimbia

Çalgılar Çalıyor Güzel Olimbia

Davullar Vuruyor Güzel Olimbia

Tatlı Anam, Gümenceliler Gidiyor,

Gümenceliler Gidiyor Odun Almaya.

Sta Brostà Paèni Bèlla Olimbià

Sta Brostà Paèni Bèlla Olimbià

Ğlikià Mu Màna Rùso Palikàri

O Konstandinos Tu Hatzimitsòri

Önde Güzel Olimbia Gidiyor,

Önde Güzel Olimbia Gidiyor.

Tatlı Anam, Kızıl Saçlı Bir Kızan

Konstandinos, Hacimitsoris'in Oğlu.

Í Màna T's Dhen Ti Dhìni Bèlla Olimbià
Í Màna T's Dhen Ti Dhìni Bèlla Olimbià
Ĝlikià Mu Màna Pài Ki O Thànos Bùzas
Pài Ki O Thànos Bùzas Ki O Yannis
Pùlkas

Anası Vermiyor Güzel Olimbia'yı,
Anası Vermiyor Güzel Olimbia'yı.
Tatlı Anam, Thanos Buzas Da Gidiyor
Thanos Buzas Da Gidiyor, Yannis Pulkas
Da

Pàn'ta Palikàrya Bèlla Olimbià
Pàn'ta Palikàrya Bèlla Olimbià
Ĝlikià Mu Màna Na Pàrun Ti 'Lìmbia
Na Pàrun Ti 'Lìmbia Stin Ekklisyà

Kızanlar Gidiyor Güzel Olimbia,
Kızanlar Gidiyor Güzel Olimbia,
Tatlı Anam, Olimbia'yı Almaya,
Olimbia'yı Almaya, Kiliseye.

Türkü 3.1.5.1.2. incelendiğinde; Olimbia isimli bir kıza yazılan türkü görülmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken kavram 'Davul' kavramıdır. Türk geleneğinden etkilenmiş ve uzun yıllar himayesinde yaşamış olan Yunanistan'da hala Osmanlı-Türk geleneklerini görmek mümkündür. Halkın büyük çoğunluğunun Hristiyan olduğu bilinen Yunanistan'da Hristiyanlık kavramına has bir motif olan 'Kilise' kavramına da türküde yer verilmiştir.

Türkü 3.1.5.1.3. Το Κουρασμένο Βήμα Σου

Çeviri 3.1.5.1.3. Yorgun Adımlar

Αργά-Αργά, Βαριά-Βαριά
Ακούω Στο Σκοτάδι
Το Κουρασμένο Βήμα Σου Να Σέρνεται
Κάθε Βράδυ, Κάθε Βράδυ
Καρδιοχτυπάς, Παραμιλάς
Μπρος Στο Παράθυρο Της
Και Με Παράπονο Πικρό Της Τραγουδάς
Το Σκοπό Της, Το Σκοπό Της
Σε Παίρνουν Τα Χαράματα
Ενώ Αυτή Κοιμάται
Μην Τυραννιέσαι Άδικα Και Μην Πονάς
Δεν Λυπάται, Δεν Λυπάται

Ağır Ağır
Karanlıkta Dinliyorum
Yorgun Adımların Sürünüyor
Her Gece, Her Gece
Kalp Atışı Var, Konuşuyorsun
Onun Penceresinin Önünde
Ve Acı Bir Şarkı Şikayetiyle
Amacı, Amacı
Gündoğumları Seni Alır
O Uyurken
Haksız Yere Ezilme Ve Acı Çekme
Pişman Değil, Pişman Değil

Türkü 3.1.5.1.4. Ο μαθητής

Ένα Καιρό Που Μ' Έστελνε
Η Μάνα Μου Σχολείο Ω! Ω! Ω! Ω!
Κι Ο Δάσκαλος Μου Μ' Έβαζε
Στο Πρώτο Το Θρανίο

Ο Πιο Καλός Ο Μαθητής
Έμουνα Εγώ Στη Τάξη Ω! Ω! Ω! Ω!
Κι Οι Δάσκαλοι Μου Με Είχανε
Μη Βρέξει Και Μη Στάξει

Πάντοτε Στο Τετράδιο
Βαθμό Έπαιρνα Δέκα Ω! Ω! Ω! Ω!
Κι Αν Στη Ζωή Πήρα Μηδέν
Τα Φταίει Μια Γυναίκα

Στον Έλεγχο Διαγωγή
Είχα Κοσμιωτάτη Ω! Ω! Ω! Ω!
Κι Όμως Οι Συναναστροφές
Όλες Αυτές , Μου Βγάλανε Το Μάτι

Çeviri 3.1.5.1.4. Öğrenci

Beni Gönderdiği Bir Zaman
Annem Okulu Oh! Oh! Oh! Oh!
Ve Öğretmenim Beni Zorlardı
İlk Aşamada

En İyi Öğrenci
Sınıftaki Bendim! Oh! Oh! Oh!
Ve Öğretmenlerim Bana Sahipti
Yağmur Veya Damla Yok

Her Zaman Defterde
Onuncuydum Sınıfımda Oh! Oh! Oh! Oh!
Ya Hayatta Sıfır Noktası Varsa
Bir Kadının Suçu

Davranış Kontrolünde
Ben Oh Süslemişti! Oh! Oh! Oh!
Ve Yine De Dernekler
Hepsi Gözümü Aldı.

Türkü 3.1.5.1.4. incelendiğinde; Yunanların eğitime ne kadar önem verdiği ortadadır. öğrencinin mutluluğunu, başarısını konu alan temasıyla türkü eğitim temasına değinmiştir. Antik zamanlarda bile felsefe, matematik vb. gibi çalışmalar yapmışlar ve sürekli demokrasi kavramından söz etmişlerdir. Burada ‘‘hayatta sıfır noktası(bitmişlik, tükenmişlik) varsa bir kadının suçu’’ dizesi bize aslında demokrasi kavramının türküyü ortaya çıkaran veya söyleyen kişilerde kadının toplumdaki yerinin ve kadının önemi kavramlarının tam oturmadığını göstermektedir.

3.5. Romanya

Eski Osmanlı topraklarından olan Romanya, güncel olarak 19 milyon nüfusa sahiptir. Resmi dili Rumence olan ülkenin %89,5 gibi büyük bir çoğunluğunu Rumenler oluşturur. Daha sonra ise en büyük azınlık olarak Macarlar gelmektedir. Avrupa'nın en dağlık alanlarından birisi olan Romanya'da, genel manada Akdeniz iklimi görülür. Din olarak ise %99'u farklı mezheplerden oluşan Hristiyan ve %1'lik kısmı ise diğer din mensuplarından oluşmaktadır (Wikipedia, 2021).

Romanya'nın mevcut jeopolitik konumu yani Orta ve Doğu Avrupa arasında bir köprü konumu, kültürlerine de yansımıştır. Hem Balkan ülkeleri hem de Avrupa ülkelerine komşu olması, kıyafetlerine, sanatlarına, türkülerine vb. kültürel özelliklerinde görülmektedir (Aksu, 2005).

3.5.1. Romanya Ülkesi Türküleri ve Toplumsal Yaşam

Her ülkede olduğu gibi ülkelerin kültürel özelliklerini, yaşantılarını anlatan geçmiş dönemlerde ortaya çıkmış ve günümüzde aktif bir gelişim gösteren türküleri vardır. Bu bölümde türküler verilecek ve konularıyla bağlantılı şekilde incelenecektir.

Türkü 3.1.6.1.1. Foicika De Cikuare

Foicikã de çikoare
Azi in sat e nuntã mare
Lume multã se adunã, jok ři voie
Kintã, kintã lãutare, zi o canpara
Kintã, kintã lãutare ca in dobrocea
Vin sokri ři cu nařii,
Laolaltã cu nuntařii,
Beau ři se inveselesc,
Ku totzii kefuyesk
Kintã, kintã lãutare zi o canpara,
Kintã, kintã lãutare saltãmi inima
Mai aduk ři o pastramã,
Un vin reçe de la kramã
Muzika kintã ku fok

Çeviri 3.1.6.1.2. Hindiba Yaprađı

Bugün köyde büyük düğün var
Herkes coşkuyla oynuyor
Çal, çal kemancı, çal bir campara ile
Çal, çal kemancı, çal bir campara
Çal, çal kemancı hoplat kalbimi
Pastırma da getirdim
Mahzenden kırmızı şarap da
Müzik çok ateşli
Herkes dans ediyor
Çal, çal kemancı, çal bir campara
Çal, çal kemancı
Dobruca usulü

Frunzulitză șio lalea

Kînd vine dimineatza

Servesc çiorba de potroaçe

Șiar mai vrea sã joaçe

Yaprakçık ve bir lale

Sabah olunca

Sakatat çorbası içiliyor

Ve hala dans etmek istiyorlar

Kîntă, kîntă lăutare zi o canpara,

Kîntă, kîntă lăutare saltămi inima

Kîntă, kîntă lăutare zi o canpara

Kîntă, kîntă lăutare ca ın dobrocea

Çal, çal kemancı, çal bir campara

Çal, çal kemancı hoplat kalbimi

Çal, çal kemancı, çal bir campara

Çal, çal kemancı Dobruca usulü

Türkü 3.1.6.1.1. incelendiğinde; bir şenlikte ya da düğünde söylenen bir türkü karşımıza çıkmaktadır. Dobruca kavramını açıklamak gereklidir. Dobruca; Karadeniz ile Tuna nehirleri arasında kalan ve yoğun şekilde ‘türkmen’ nüfusunun yaşadığı bir tarihi bölgedir (Wikiğedia,2021). Bu kapsamda Batı ve Türk kültürlerinin karması bir kültürlerinin olduğunu türküde geçen şu kelimelerde görebiliriz; pastırma Türk kültürünü temsil ederken, kırmızı şarap ise, Batı kültürünü temsil etmektedir.

Türkü 3.1.6.1.2. Blowing Wind (Miss Released)

Doamna a ieșit în capul grădinii de trandafiri

Soarele a lovit piatra brățării tale

Acum are treisprezece paisprezece ani

Suflarea vântului ia ceea ce îmi place și vin

Haide, ia-l

Mă duc, mă duc, drumul meu nu este epuizat

Privesc înapoi, patria este invizibilă

Atât dorul, cât și lipsa de adăpost nu pot fi luate simultan.

Suflarea vântului ia ceea ce îmi place și vin

Haide, ia-l

Çeviri 3.1.6.1.2. Esen Rüzgar (Hanım Çıkmış)

Hanım çıkmış gül bahçenin başına

Güneş vurmuş bileziğın taşına

Şimdi gelmiş on üç on dört yaşına

Esen rüzgar sevdiğimi al da gel

Aman da al da gel

Giderim giderim yolum tükenmez

Geriye bakarım vatan görünmez

Hem hasretlik hem gurbet birden çekilmez

Esen rüzgar sevdiğimi al da gel

Aman da al da gel

Türkü 3.1.6.1.2. incelendiğinde; vatan sevdası, hasretlik ve gurbet ile birlikte sevgiliye duyulan özlemden bahsedilmiştir. Bazı toplumlarda vatan, millet sevdası daha fazladır bu durumun taşınmış olan kültürel değerler ya da köklü geçmişle ilgisi olabilir. Neredeyse her ülkenin de vatan temalı türküsü, marşı, söylemi, şarkısı vb. bulunmaktadır. Özellikle geçmiş dönemlerdeki metinlerde sıkça gördüğümüz vatan teması, o dönemdeki savaşlar, barışlar, soykırımlar gibi olaylarla bağdaştırılabilir.

3.6. Bulgaristan

Konum olarak Avrupa'nın güneydoğusunda yer alan Bulgaristan hem Balkan hem Tuna hem de Slav-Ortodoks devleti olarak anılır. Ayrıca dünyada üç farklı coğrafi özelliği olan tek ülke unvanına da sahiptir.

Bulgaristan, Avrupa ve Asya arasında köprü konumunda olmasından dolayı antik çağlardan beri çeşitli toplumların yerleşim yeri olmuştur ayrıca Türkiye'nin de komşusu, batıya açılan kapısı konumundadır. Çeşitli kültürler zaman içerisinde Bulgaristan topraklarına yerleşmiş ve kültür çeşitliliği bakımından bu durumun etkisi oldukça yüksek olmuştur (Ertin, 2015).

3.6.1. Bulgaristan Ülkesi Türküleri ve Toplumsal Yaşam

Her ülkede olduğu gibi ülkelerin kültürel özelliklerini, yaşantılarını anlatan geçmiş dönemlerde ortaya çıkmış ve günümüzde aktif bir gelişim gösteren türküleri vardır. Bu bölümde türküler verilecek ve konularıyla bağlantılı şekilde incelenecektir.

Türkü	3.1.7.1.1. Zablejalo Mi	Çeviri	3.1.7.1.1. Ağlayan
Agınce		Kuzucuk	
	Zablejalo mi agüntse	Minik bir kuzucuk içli içli	
	Na Todorovi koshari	ağlamaya başlamış	
	Kato mi jagne zableja	Çoban todor'un ağlında	
	Tsjalo mu stado razbleja	Ve tüm sürü bir ağızdan katılmış bu	
	Todor na jagne produma	feryada	
	Agüntse bajno rogato	Merakla koşup gelmiş çoban todor	
	Zashto mi zhalno zableja	ve sormuş	
	Ta mi stadoto razbleja	Niye ağlıyorsun kuzucuk? Söyle	
	Dal ne ti treva zelena	bana. Otun mu yeşil değil?	

İli ti voda ne stiga
Agüntse zhalno produma
Bajno le bate Todore
Küde e mojta majcica
Todor na jagne produma
Agüntse bajno rogato
Taz sutrin rano v nidelja
Dojdokha trima turgovtsi
Shepa altüni dadokha
Rogusha na tjakh prodadukh
Agüntse zhalno produma
Pomnish li bajno Todore
Kogato Tundzha pridoidje
Sindzhir mostove sübori
Tvoeto stado shareno
Otvüd rekata ostana
Ti pokraj brjaga khodjashe
Zhalno si milno placheshe
Mojata majka rogusha
Tvoeto stadu izvede
Pomnish li kakvo obeshta
Kakva ti beshe dumata
Rogata shte i pozlatish
Kakata shte i posrebrish
Zashto ja bajno prodade
Na tezi vürli kasapi
Todor si zhalno nazhali
S medjan si kaval zasviri
Koga si s kaval svirjashi

Sülzi mu kaval oblivat
Arpan az mı geldi?
Kuzucuk cevap vermiş: annem
kaybolmuş.
Nerede benim annem?
Çoban todor demiş ki: bu pazar
sabahı iki celep geldi.
Ve sattım anneni onlara az bir altın
karşılığında.
Bunu duyunca acıyla haykırmış
kuzucuk
Hani bir gün Tuna nehri taşmıştı da
Sürünün geçtiği köprünün zincirleri
kırılmıştı.
Ve senin bütün sürün nehrin
sularına kapılmıştı.
Benim annem Roguşa değil miydi
Senin bütün sürünü nehrin
sularından çekip kurtaran?
Ne söz vermiştin anneme o zaman?
Hani onun boynuzlarını altınla,
ayaklarını gümüşle kaplatacaktın?
Nasıl satarsın anneciğimi acımasız
kasaplara?
Çoban Todor, diyecek bir şey
bulamamış.
Hem çalmış, hem ağlamış.
Ve gözyaşlarına boğulmuş kavalı.

Türkü 3.1.7.1.1. incelendiğinde; bir fabl havasıyla bolca kişileştirme yapılmış bir türkü karşımıza çıkmakta, burada Tuna nehri olgusuna dikkat etmemiz gerekiyor. Bu durumda mevcut coğrafi şartların türkülere yansımış olduğunu görmekteyiz.

**Türkü 3.1.7.1.2. отвори ръце,
приближи се до мен**

Отвори ръцете си, ела при мен
Липсваш ми скъпи
Обадих се, той не дойде
Ела, моя брюнетка, не ме
благодари

Ела моята красива, ела при мен
Увийте ръце около врата ми
Бях нелоялен
Не намерих лекарство, бях
успокоен

Отвори ръцете си, ела при мен
Липсваш ми скъпи
Сърцето ми го иска, няма да
дойде при мен
Твоите черни очи влизат в
живота ми

Отвори ръцете си, ела при мен
Липсваш ми скъпи
Сърцето ми те обичаше, ела и
вземи ръката ми
Косата ти е увита около врата ми

**Çeviri 3.1.7.1.2. Aç Aç Kolların Gel Gel
Yanıma**

Aç aç kolların gel gel yanıma
Seni esmerim saram canıma
Çağurdım gelmedi naz eder bana
Gel benim esmerim naz etme bana

Gel güzelim gel yanıma gel
Kolların boynuma sar
Vefasız oldum yolunda gezdim
Bulmadım bir çare sedalı kaldım

Aç aç kolların gel gel yanıma
Seni esmerim saram canıma
Kalbim ister onu gelmez yanıma
O siyah gözlerin girer canıma

Aç aç kolların gel gel yanıma
Seni esmerim saram canıma
Gönlüm seni sevdi gel gir koluma
Sırma da saçların saram boynuma

Türkü 3.1.7.1.2. incelendiğinde her ülkede ortak olan ‘aşk’ kavramının türkünün teması olduğu görülmektedir. Daha önce de belirtildiği gibi aşk küresel bir kavram olmakla birlikte, bütün kültürlerde bulunur ve önemli bir olgudur. Aşk kavramı kültürden kültüre pek bir değişme göstermese de zamandan zamana değişim gösterebilir. Örneğin; geçmiş zamanlardaki aşk olgusu ile günümüzdeki aşk olgusu teknolojik gelişmeler vb. etkisiyle değişim ve gelişim gösterebilir.

Türkü 3.1.7.1.3. замък до замък

Три от замъка, о, мой съсед

Каравани ходят през нощта

Изгорих те

Какво остава да се срещнеш о, скъпа
моя

Или ден, или нощ

Изгорих те

Нарязах диня наполовина, о, квартале
мой

Когато мравката почернее

Скъпа, изгорих за теб

Един ден ще бъде дълъг, скъпа моя

Nazlı половин обвивка

Изгорих те

Çeviri 3.1.7.1.4. Kale Kaleden Üce

Kale kaleden üçe ah civanım

Kervanlar gider gece

Yar sana ben yandım

Kavuşmaya ne kaldı ah civanım

Ya bir gün ya bir gece

Yar sana ben yandım

Karpuz kestim yarımca ah civanım

Karınca kararınca

Yar sana ben yandım

Bir gün uzun gelecek ah civanım

Nazlı yarı sarınca

Yar sana ben yandım

Türkü 3.1.7.1.3 incelendiğinde; Bulgaristan kültürü ve türküleri Türk kültürüyle oldukça benzerlik göstermektedir. Gerek komşu ülke olmamız gerek Bulgaristan'ın Osmanlı himayesinde uzun yıllar kalması dolayısıyla benzer motifler türkülerimizde geçmektedir. Örneğin; civan, yar, kervan gibi kelimeler Türk ve Bulgar kültürünün türkülerde kullandığı ortak motifler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu kültürel etkileşim Bulgaristan'ın Osmanlı Devleti himayesinden çıkmasından sonra dernekler, vakıflar aracılığıyla devam ettirilmeye çalışılmıştır.

**Türkü 3.1.7.1.4. Ела Да Видиш Дали
Коминьт Ми Пуши**

Ела Да Видиш Дали Кракът Ми Пуши
Пее Ли Славей Около Теб
Две Чаши Отрова Са Ми Достатъчни

О, Боже, Свали Любовта От Главата Ми
Направихте Света Затвор, Когато Бях
Млад

Позволете Ми Да Свиря На
Инструмента Си С Пискюли

Позволете Ми Да Играя, За Да Мога Да
Отида В Чужбина

Нека Да Видя Този, Когото Обичам За
Последен Път

О, Боже, Свали Любовта От Главата Ми
Направихте Света Затвор, Когато Бях
Млад

**Çeviri 3.1.7.1.4. Varın Bakın Benim
Bacam Tüter Mi?**

Varın Bakın Benim Bacam Tüter Mi
Etrafında Gayrı Bülbül Öter Mi
İki Fincan Zehir Bana Yeter Mi

Aman Allah Al Başımdan Sevdayı
Zindan Ettin Genç Yaşımda Dünyayı

Verin Benim Püsküllü Sazımı Çalayım
Çalayım Da Gurbet Ele Varayım
Sevdiğimi Son Bir Olsun Göreyim

Aman Allah Al Başımdan Sevdayı
Zindan Ettin Genç Yaşımda Dünyayı

Türkü 3.1.7.1.4. incelendiğinde; İslamiyet motiflerinden olan Allah kelimesini görmekteyiz. Bulgaristan'daki en büyük Müslüman grubunu Türkler oluşturmaktadır. Komünist dönemde İslamiyet'e yasak koyulmuşsa da günümüzde de bu kadar rahat İslam propagandası yapıldığı söylenemez. Bazı parti üyeleri ezan okunmasını yasaklamak için imza toplamaktadır. Ülkedeki etnik Müslüman gruplar şu şekilde dağılmaktadır:

- ✓ Türkler - 713,000;
- ✓ Pomaklar - 131,000;
- ✓ Romanlar - 103,000;
- ✓ Diğerleri - 20,000;

**Türkü 3.1.7.1.5. Разделих се с
бебето си**

Как така бебето ми се раздели с
теб

На носа ми миришеш на
карамфил

Оставих бебето си къде да отида

Пътят на копнежа е далеч как
мога да се върна

Когато погледна снимката ти, ах

Псувам, когато ви викам името

Оставих бебето си къде да отида

Пътят на копнежа е далеч, как
мога да се върна

Аз съм майка

Като тези птици, останали в
пустините

На кого да обърна
неприятностите си?

Боли ме сърцето като зъби

**Çeviri 3.1.7.1.5. Yavrumdan
Ayrıldım**

Nasıl oldu da yavrum ayrıldım
senden

Burnumda kokarsın karanfil gibi

Yavrumdan ayrıldım nereye
gideyim

Hasretin yolu uzak nasıl döneyim

Resmine bakarken ah ederim ben

İsmi andıkça vah ederim ben

Yavrumdan ayrıldım nereye
gideyim

Hasretin yolu uzak nasıl döneyim

Bağrı yanık yavrum bir anayım ben

Çöllerde kalan şu kuşlar misali

Derdimi kimlere yanayım ben

Acıtır kalbimi dişler misali.

Türkü 3.1.7.1.5. incelendiğinde; çocuğa duyulan hasret temasıyla söylendiği, yazıldığı görülmektedir. Bu kapsamda 'hasret' çoğu zaman türkülerde ana tema olarak yer almaktadır. Hasret ve göç olgusu birçok zaman beraber kullanılmaktadır. Göç eden bireylerin ailesine, vatanına duyduğu hasret, özlem bu kapsamda türküler, maniler, şiirler yazılmasına neden olmaktadır.

Göç ile gurbet, hasret kavramının, aşıkların, toplumların ve türkü yazarların kaderlerinin ayrılmaz bir parçasıdır. Kimi sevdiğini aramak, kimi geçim derdi, kimi de kan davası gibi sebeplerden göç edip; gurbete gitmiş, memleketinden ve sevdiklerinden ayrı kalmışlardır. Göç dolayısıyla gurbet, hep hasret, ayrılık, ölüm gibi temalarla birlikte anılmış; hep istenilmeyen, arzulanmayan bir yer olarak kalmıştır (Halk Kültüründe Göç Uluslararası Sempozyumu Bildirileri, 2020).

**Türkü 3.1.7.1.6. Зелено грозде в
грозд**

Зелено грозде на грозде
под листа
Той е любовта на половинката
ми
под душата ми

В градините има грозде
Момче, погледнах те
Не се разделяйте така
Имам какво да кажа

уау мен уау ме
Минаха ми години и месеци
Наведох се да пия вода
Чайовете не ми дават вода

Çeviri 3.1.7.1.6. Yeşil Üzüm

Salkımda

Yeşil üzüm salkımda
Yapracığın altında
O yarimin sevdası
Canevimin altında

Bahçelerde üzüm var
Oğlan sende gözüm var
Öyle yan kırıp geçme
Söyleyecek sözüm var

Vay bana vaylar bana
Yıl oldu aylar bana
Eğildim su içmeğe
Su vermez çaylar bana

3.7. Sırbistan

Eski Osmanlı topraklarında yer alan Balkan ülkesi Sırbistan, renkli gece hayatı, çok sayıda müze, sanat galerileri vb. bulunan gelişmiş, güvenilir bir ülkedir. Eşcinsellere karşı bir hoşgörüsüzlük hali mevcuttur. 7 milyonluk nüfusuyla küçük bir Balkan ülkesidir.

Sırbistan farklı etnik gruplara ev sahipliği yapmaktadır. Sırlar en büyük etnik grubu (%83) oluşturmaktadır. En yaygın dini inanış ise Hristiyanlık'tır. Sırbistan'da okuryazarlık oranı oldukça yüksektir (%98). Sağlık hizmetleri açısından da oldukça gelişmiş olan ülkede ortalama insan ömrü 74.2 yıl olarak kayıtlara geçmiştir (Wikipedia, 2021).

Çeşitli etnik gruplardan oluşması ve bu durumun tarih boyunca da böyle olması, kültür oluşumunda da çeşitlilik oluşturmuştur.

3.7.1. Sırbistan Ülkesi Türküleri ve Toplumsal Yaşam

Her ülkede olduğu gibi ülkelerin kültürel özelliklerini, yaşantılarını anlatan geçmiş dönemlerde ortaya çıkmış ve günümüzde aktif bir gelişim gösteren türküleri vardır. Bu bölümde türküler verilecek ve konularıyla bağlantılı şekilde incelenecektir.

Türkü 3.1.8.1.1 пастир пасу овце

пастирске овце пасу

Моје мало јагње, жива пшеница

Пастир полако узима овце.

уз поток

Моје мало јагње, жива пшеница

полако уз поток

Све овце су нестале

Моје мало јагње, жива пшеница

Све овце су полако пролазиле

Није успео само један

Моје мало јагње, жива пшеница

Само један није могао лако проћи

пастир узе грану

Моје мало јагње, жива пшеница

Пастир је нежно ухватио грану

И потјерао овце

Моје мало јагње, жива пшеница

И гонили овце полако

Çeviri 3.1.8.1.1 Çoban Koyunları Güdüyor

Çoban koyunları güdüyor

Çoban koyunları güdüyor

Küçük kuzum, diri diri dane

Çoban koyunları götürüyor yavaşça

Bir derenin üzerinden

Küçük kuzum, diri diri dane

Bir derenin üzerinden yavaşça

Tüm koyunlar geçti

Küçük kuzum, diri diri dane

Tüm koyunlar geçti yavaşça

Sadece bir tanesi geçemedi

Küçük kuzum, diri diri dane

Sadece bir tanesi geçemedi kolaylıkla

Çoban bir dal aldı

Küçük kuzum, diri diri dane

Çoban bir dal aldı yavaşça

Ve koyunu kovaladı

Küçük kuzum, diri diri dane

Ve koyunu kovaladı yavaşça

Türkü 3.1.8.1. incelendiğinde; pastoral bir şiir havasında yazıldığı görülmektedir. Doğa, koyun çoban gibi kavramları görmekteyiz. Bu kapsamda Sırbistan ekonomisinde tarım ve hayvancılığın yer aldığını söyleyebiliriz.

Türkü 3.1.8.1.2 Крчмару, Крчму

Затвори

Извече на улици свако вече

Залогaјници пију вино и певају

О мој боже ох мори

Изблиза, таверна кафана

Девојко, дај ми моју стару пушку, пусти
ме да пуцам

Затрпани љубавним песмама и буком
младића

Постало је неподношљиво од дечака и
улице

О мој боже ох мори

Затвори ону кафану кафане

Нећу ти дати пушку, шта је било, не
може бити лепшег младића од младе
вечере

О мој боже ох мори

Затвори ону кафану кафане

Çeviri 3.1.8.1.2. Kapansın Şu

Meyhanecinin Meyhanesi

Sokaklarda her gece akşamcılar

Şarap içip şarkı söyler akşamcılar

Oh aman aman ah mori

Kapansın şu meyhanecinin meyhanesi

Kızım, eski tüfeğimi ver, ateş edeyim

Sevda şarkılarından ve delikanlıların
gürültüsünden uyumaz oldu

Delikanlılardan ve sokaktan uyumaz oldu

Oh aman aman ah mori

Kapansın şu meyhanecinin meyhanesi

Tüfeği vermem sana, ne oluyor ki

Genç akşamcıdan daha güzel delikanlı
olmaz ki

Oh aman aman ah mori

Kapansın şu meyhanecinin meyhanesi

Türkü 3.1.8.2. değerlendirildiğinde; Batı kültürüne özgün motiflerden birisi olan şarap kelimesinin kullanıldığı görülmektedir. Şarap, Batı kültüründe kutsal bir motiftir ve Batı ülkelerinde ve Batı kültürünü benimsemiş ülkelere oldukça fazla tüketilir. Bu türküde ise şarabın toplumsal yaşama verdiği rahatsızlık, huzursuzluk halinden bahsedilmiştir. Yine bir diğer dikkat etmemiz gereken kavram Balkan ülkeleri türkülerinde sıkça karşımıza çıkan 'mori' kavramı; Balkan dillerinde neredeyse bütün ülke türküleri örneklerinde en az bir kere gördüğümüz mori kavramı; kız, kızlar, hatın gibi anlamlardan birini veya birkaçını kapsayan bir nida, seslenme türü olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.8. Kosova

1,8 milyon nüfusuyla oldukça küçük bir Balkan ülkesi olan Kosova'da, dil olarak hem Arnavutça hem Sırpça kullanılmaktadır. Kosova'nın %96'sını Müslümanlar oluşturmaktadır (Wikipedia, 2021) ve dolayısıyla İslamiyet dini motifleri, giyiniş tarzı, gelenek ve görenekleri bu toplumun şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır.

3.8.1. Kosova Ülkesi Türküleri ve Toplumsal Yaşam

Her ülkede olduğu gibi ülkelerin kültürel özelliklerini, yaşantılarını anlatan geçmiş dönemlerde ortaya çıkmış ve günümüzde aktif bir gelişim gösteren türküleri vardır. Bu bölümde türküler verilecek ve konularıyla bağlantılı şekilde incelenecektir.

Türkü 3.1.9.2. Baj си кенка ба дињаја

Вов шта је свет постао

не оживиш

Како сам била несрећна, јадна

Решите се ових невоља

Одлазак је дуг мог врата

Отишао сам у иностранство да нађем
мир

Док не дођем до ових руку где сам
странац

Сузе сам прао путеве којима сам
пролазио

Откад се родило моје срце, увек
изговарај мој вапај

Çeviri 3.1.9.2. Vay, dünya ne hale gelmiş

Vay, dünya ne hale gelmiş

Yaşayasın gelmiyor

Ben, gariban, ne kadar da kısmetsizmişim

Kurtulmalı bu sıkıntılardan

Gitmek boynumun borcu oldu

Selamete ermek için çıktım gurbete

Yabancı düştüğüm bu ellere varana kadar

Geçtiğim yolları gözyaşlarımla yıkadım

Kalbim doğduğumdan beri hep ağlağımı
söyle

Türkü 3.1.9.2. değerlendirildiğinde; İslamiyet dinine özgü 'selamet' kavramını görmekteyiz. Halkın çok büyük bir çoğunluğunun Müslüman olduğunu göz önüne alırsak bu durum kaçınılmazdır. Türkü'de ana temayı 'hasret', 'gurbet' kavramları oluşturmaktadır. Hasret kavramı göç olgusuyla bağdaştırılmış ve türküye dize olmuştur. Çeşitli sıkıntılardan kurtulmak için göç etmenin gerekliliği de türkünün alt temalarından birisini oluşturmaktadır.

3.9. Macaristan

Macaristan, Orta Avrupa'da kurulu ve denize kıyısı olmayan 9.7 milyon nüfusa sahip küçük bir ülkedir. Tarih boyunca çeşitli uygarlıklar bu ülkeye ev sahipliği yapmış, himayesinde bulundurmuştur. Bu kapsamda Osmanlı Devleti'de himaye altında bulunduran devletten birisidir. Bu kapsamda Türk ve İslamiyet kültürünün izleri Macaristan türkülerinde görülmektedir. Geçmiş yıllarda Macaristan dünyanın onuncu dinamik ekonomisi olarak gösterildiği gibi dünyanın on beş turistik merkezinden biridir (Wikipedia, 2021). Bu kapsamda gelişmiş bir turizm sektörüne ve ekonomiye sahiptir.

3.9.1. Macaristan Ülkesi Türküleri ve Toplumsal Yaşam

Her ülkede olduğu gibi ülkelerin kültürel özelliklerini, yaşantılarını anlatan geçmiş dönemlerde ortaya çıkmış ve günümüzde aktif bir gelişim gösteren türküleri vardır. Bu bölümde türküler verilecek ve konularıyla bağlantılı şekilde incelenecektir.

Türkü	3.1.10.1.1. Szivárvány A	Çeviri	3.1.10.1.1. Karda
Hóban		Gökkuşağı	
Szivárvány A Hóban, Felnőtt Liliom		Karda Gökkuşağı, Yetişkin Zambak	
Nem Szereti A Helyét, El Akar Bújni		Yerini Sevmiyor, Saklanmak İstiyor	
El Kell Távolítani Onnan, És Új Helyre Kell Helyezni.		Oradan Kaldırılmalı Ve Yeniden Yerleştirilmelidir.	
El Kell Távolítani Onnan, És Új Helyre Kell Helyezni.		Oradan Kaldırılmalı Ve Yeniden Yerleştirilmelidir.	
Semmit Sem Teszek Apám És Anyám Érdekében		Annem Ve Babam İçin Hiçbir Şey Yapmıyorum	
Tengeri Hab, Én Kanalaznám Le		Deniz Köpüğü, Onu Kaşıkla Aşağı İndirirdim	
Ékszereket Választanék A Tenger Fenekéről		Denizin Dibinden Mücevher Seçerdim	
Én Mégis Egy Gyöngyös Koszorút Kötnék A Babámhoz		Yine De Bebeğime Boncuklu Bir Çelenk Bağlardım	
Szétszóródva A Földön, Alig Várom, Hogy Eljőjjön			

Esőt Hozni

Felhőtisztítás

Hulló Cseppek

Növekszik Az Ár

Fordulat

Édes Mosolyom Felé

Óra És Perc

Gyöngyök Lesznek

Én Mindet Elvinném

Szétszórnam Máshova

Yere Saçılmış

Gelmek İçin Sabırsızlanıyorum

Yağmur Getirmek

Bulutların Temizlenmesi İle Düşen
Damlalar

Buhar Yükseliyor

Su Dönüyor Gökyüzüne

Ben Dönüyorum Tatlı Gülümsemeye
Gökyüzüne

Birkaç Dakika Sonra, Yok Olacaklar

Ben Olsam Hepsini Alırdım

Onları Başka Yere Dağıtırdım

Türkü 3.1.10.1.1 incelendiğinde; yağmurun hikayesi türküyle anlatılmıştır. Geçmiş tarihlerden beri yaşanmış doğa olayları, resimlere, türkülere, destanlara, şarkılara, kitaplara konu olmuştur. İnsanlar doğa olayları veya doğaüstü olayları (antik çağ gök gürültüsü vb.) resmetmiş, yazmış, söylemiş ve bu olaylar nesilden nesile aktararak, her okuyucu kendi ezgisini katarak veya söz ekleyip değiştirerek, günümüze kadar gelmiştir. Doğa olaylarını türkülerde, şiirlerde sıkça görmekteyiz.

SONUÇ

Kültür kavramı hakkında literatürde oldukça fazla tanım bulunmaktadır. Temel manada toplumların, uygarlıkların ve bireylerin gelenek ve göreneklerini, davranış şekillerini anlatan, toplumsal özelliklerini yansıtan ve birikimsel olarak ilerleyen bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kültürün taşıyıcıları ise insanlar ve insanların meydana getirdiği ve bu çalışmanın da konusunu oluşturan; topluların yaşayış özelliklerini yansıtan türkülerdir. Toplumsal yaşamın özellikleri, meydana gelen savaşlar, göçler, eğlenceler gibi olgular insanların söyledikleri ve nesilden nesile aktarılan sözlü halk edebiyatının bir türü olan türkülere yansımıştır.

Balkanlar ise Batı kültürü ile Türk- İslamiyet kültürünün yıllarca iç içe yaşadığı coğrafyayı ifade etmektedir. Bu kapsamda Balkan coğrafyasında birçok uygarlık, toplum iç içe yaşamıştır ve günümüzde de Balkan ülkelerinde Türk-İslamiyet kültür motiflerine rastlamak mümkündür. Çalışmada Balkan ülkelerinden türkü örnekleri bulunmuş, alınmış ve analiz edilerek yorumlanmıştır.

Sonuç olarak Balkan türkülerinde Türk-İslam motifleri türkülerde görülmüştür. Türkçe'ye veya eski Türkçe ve Osmanlıca'ya yönelik ifadelere türkülerde rastlanılmıştır. Benzer kültürlerden geldiğimiz ve ortak zevk ve kültüre sahip olduğumuz türkülerde kullanılan kelimelerden anlaşılmıştır.

KAYNAKÇA

Ahbab, Y. (2015). Kuzey Makedonya 1912: Savaş Katliam ve Soykırım. *Tarih Dergisi*, 91-126.

Aksu, A. (2005). Romanya Türklerinde Kültürel Durum ve Mektep ve Aile Mecmuası. *Cumhuriyet Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 11-27.

Albayrak, K. (2017). Uluslararası Savaş ve Kültür Sempozyumu Üzerine Kısa Bir Değerlendirme. *Uluslararası Savaş ve Kültür Sempozyumu*, 17-19.

Artun, E. (2013). Türkü Söyleme Geleneği ile Türkülerde Tür, Şekil ve Tasnif Üzerine Düşünceler. 4. *Uluslararası Türk Dünyası Kültür Kurultayı, Türkü, Türkülerimiz, Öyküleriyle Türküler Sempozyumu*, 1-9.

ABAZI-EGRO, G. (2002). Arnavutluk'ta Türkoloji Çalışmaları. *Bilig*, 1-26.

Atak, H., & Taştan, N. (2012). Romantik İlişkiler ve Aşk. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 520-546.

Balaban, A. (2013). Balkanlarda Türkçe. 2. *Uluslararası Dil ve Edebiyat Konferansı*. Tiran/Arnavutluk.

Bayburtlu, A. S. (2017). Kültür, Etnomüzikoloji ve Müzikoloji İlişkisi. *International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS)*, 77-87.

Bilmez, B. (2015). Arnavutluk Tarih Ders Kitaplarında Osmanlı / Türk İmgesi. *The Image of Ottomans*, 343-382.

Birinci, N. (2012). Sırp, Hırvat, Arnavut ve Makedon Dilleri Üzerine Türkçenin Etkisi. *Edebiyat Dergisi*, 82-95.

Bitri, E. (2013). Kütüphane ve Bilgibilim Eğitimi: Arnavutluk İçin Bir Yaklaşım. *Türk Kütüphanesi*, 117-135.

Çüçen, A. K. (2005). Kültür Uygarlık Evrensellik ve Çok Kültürlülük. *Kaygı*, 111-115.

Duymaz, A. (2010). Halk Kültüründe Göç Uluslararası Sempozyumu. *Halk Kültüründe Göç Uluslararası Sempozyumu Bildileri*. Balıkesir.

Erdoğan, İ. (2004). Popüler Kültürün Ne Olduğu Üzerine. *Bilim ve Aklın Aydınlığı Eğitim Dergisi*, 1-18.

Eroğlu, F. B. (2014, Haziran). Söz ve Müzik Açısından Türkü. *Yüksek Lisans Tezi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi.

Ertin, G. (2015). Bulgaristan'ın Nüfus Özellikleri (Geçmişten-Günümüze). *Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, 129-146.

Göçer, A. (2012). Dil-Kültür İlişkisi ve Etkileşimi Üzerine. *Türk Dili*, 50-57.

Gökdağ, B. A. (2012). Balkan Ülkelerinin Anayasalarında Dil Kullanımı ile İlgili Düzenlemeler. *Turkish Studies*, 69-97.

Güven, M. (2012). Kültürün Bir Unsuru Olarak Din. *Bartın Üniversitesi Journal of Life Sciences*, 933-948.

İyiyol, F. (2017). Türkiye - Bosna Hersek İlişkilerinin Gelişmesinde Halk Kültürünün Rolü . *Burch University Dergisi*, 380-386.

İyiyol, F., & Catovic, A. (2012). SEVDALİNKALARDA TÜRK-BOŞNAK HALK KÜLTÜRÜNÜN ORTAK UNSURLARI. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 246-264.

Kahraman, N. (2015). Orta Asya'dan Bilecik'e Hıdırellez. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 14-28.

Karataş, M. A. (2017). Balkan Ülkelerinde Somut Kültürel Mirasın Savaş Sonrası Durumu: Kosova Örneği. *Yüksek Lisans Tezi*. Çanakkale: Çanakkale Üniversitesi.

Kartlı, M. İ. (2014). OSMANLI MİMARİSİNİN BALKAN ÜLKELERİNDEKİ YANSIMALARI ROMANYA- BÜKREÇ YAŞ VE KÖSTENCE ÖRNEKLERİ. *Yüksek Lisans Tezi*. Isparta: Isparta Üniversitesi.

Likaj, M. (2013). Arnavut Gençliğinin Toplumsal Değer Algısı Üzerine Bir İnceleme. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 135-150.

Mahiroğulları, A. (2005). Küreselleşmenin Kültürel Değerler Üzerine Etkisi. *Cumhuriyet Üniversitesi Dergisi*, 1276-1288.

Mirzaoğlu, F. G. (2001). Türkülerin İşlevleri ve Zeybek Türküleri. *Türkbilig*, 76-91.

Oğuz, E. S. (2011). Toplum Bilimlerinde Kültür Kavramı. *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 123-139.

Özdemir, N. (2018). Geleneksel Bilgi ve Kültür Ekonomisi. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi/Journal of Turkish World Studieies*, 1-28.

Özder, A. (2012). BOSNA – HERSEK CUMHURİYETİ'NDE COĞRAFYANIN HALK KÜLTÜRÜNE ETKİSİ. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 213-237.

Özkan, H. H. (2006). Popüler Kültür ve Eğitim. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 29-38.

RRUGA, İ. (2018). Arnavutluk'ta Osmanlı Döneminde Müslümler ile Hristiyanların Birlikte Yaşama Tecrübesi. *DEUİFD*, 205-223.

Semercioğlu, H. (2017). Bosna Hersek'te Yaşanan Bosnak Sırp Çatışmasının Analizi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 1339-1360.

Soysaldı, A. (2018). Kültür, Sanat ve Beşeriyet İlişkisi. *STD*, 304-314.

Turan, Ö. (1996). Makedonya'da Türk Varlığı ve Kültürü. *Bilig*, 21-32.

Vural, F. G. (2011). Türk Kültürünün Aynası: Türküler. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 397-411.

Yurt, B. (2019). *Yüksek Lisans Tezi*. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi.